Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Thelogica universa - Ettenheim-Münster 107 - Tom. I

Cartier, Gallus

[S.l.], 1745

Sectio secunda

urn:nbn:de:bsz:31-111007

Visual Library

~~420.~~ ~~424.~~ et decimis Segnitiem, ibid. v. 10. exprobrat. Innuere etiam videtur foedus illud, quod Nehemias, Sacerdotes, et Optimates populi cum Dominô sanxerunt, c. 2. v. 4. et seq. De ortu S. Joannis Baptistæ Subnomine Eliæ, et duplici Servatoris nostri Jesu Christi adventu luculentissimè agit, c. 4*. Neque etiam Sacrificii Novæ Legis institutionem nec veterum Sacrificiorum abolitionem omittit, c. 1. v. 10*.

a * Prophetia de ortu S. Joannis Baptistæ et duplici adventu Jesu Christi.

b * Prophetia de Sacrificii novæ legis institutione, et veterum Sacrificiorum abolitione.

Sectio Secunda.

De Libris Novi Testamenti.

553. Hujus Sectionis pro librorum Novô Testamentô contentorum varietate, ut pote, quorum, prout in Veteri Testamentô, alii sunt legales, alius Historicus, morales alii, et alius denique Propheticus; ~~et hoc~~ ~~[illegible]~~ etiam quatuor erunt capita. Sit igitur

~~553.~~

Caput Primum

De libris legalibus Novi Testamenti.

Novi Testamenti libri legales, in quibus nempe gratiæ Lex à Christô promulgata exprimitur, quatuor tanquam Canonici, et divinæ auctoritatis numerantur, prout parte 1. c. 1. hujus Tractatûs diximus: Scilicet Evangelia S. Matthæi, S. Marci, S. Lucæ, et S. Joannis.

554. Græcô nomine Evangelia nuncupantur, quod latinè redditum idem sonat, ac Bonus Nuntius; quippe qui vitæ, miraculorum, et rerum gestarum Jesu Christi Servatoris nostri historiam contineant, viámque Salutis omnibus aperiant.

2da 186

555. De Evangeliô S. Matthæi.

S. Matthæus Apostolus et Evangelista filius Alphæi*, Galilæâ oriundus, religione Judæus, professione, seu arte Publicanus,

c * Marc. c. 2. v. 24. Luc. c. 5. v. 27.

417.

idest, vectigalium exactor, apud alios Evan-
vangelistas Levi appellatur, quod Hebræum
ipsius nomen erat; ipse tamen se perpe-
tuò Matthæum appellat, quod nomen in
exercitiò numeris sui, vectigalia scilicet
exigendi, fortè obtinebat; et sibi neuti-
quam indulgens, Publicanum se prodere
non veretur, quò acceptam à Christô Apos-
tolatûs gratiam magis commendet.

In Capharnaum versatus telonium
suum urbi proximum ad mare Tiberiadis
collocaverat; cùmque Jesus illâc pertran-
sisset*, virum ad sequendum se invitavit;
hic nihil cunctatus, illicò relictis omnibus,
et ne quidem rerum suarum ratione initâ,
vocantem secutus est*.

Evangelium suum quod 28. constat
Capitibus, scripsit Matthæus tunc, cùm dis-
cessum suum ex Judæâ meditabatur, ut
in eam, quæ sibi contigerat, regionem,
Christum prædicaturus, contenderet; cùm
enim Palestinæ fideles illum exorassent,
ut traditam ipsis doctrinam scriptô colli-
geret, orantibus ipse acquievit*.

Vernaculô Hebræorum sermone,
qui Syrus erat, librum suum exaravit,
opúsque adorsus est an. Æræ Christianæ
41. octavô post Christi resurrectionem,
prout vetera Mss. græca ferè omnia ad cal-
cem ejusdem Evangelii notatum habent;
idque testantur Veteres Patres, Papias Disci-
pulis Christi coætaneus, apud Euseb. lib. 3. Hist.
c. 39. S. Irenæus, apud Eundem, lib. 5. c. 8.
Origenes, apud eundem, lib. 6. c. 25. qui et illud
eo sermone scriptum se vidisse ~~testatur~~
testantur.

* Matth. c. 9.

* Hier. et Chrysost. in Matth. c. 9.

556.

* Euseb. l. 3. Hist. 24. Chrysost. Hom. 1. in Matth. Hieronym. de vir. Illust.

557.

Auctor Operis imperfecti in Matthæum; cui Cornelius à Lapide, et Baronius consentiunt, occasionem scribendi hujus Evangelii primæ post S. Stephani necem fidelium dispersioni tribuit, circa tertium nempe seu quartum à resurrectione Domini annum.

S. Irenæus verò exaratum vult eo tempore, quo Sancti Petrus, et Paulus Ecclesiæ Romanæ fundamenta jacebant, circa an. Christi seu Æræ 61. Verisimilius tamen S. Matthæus opus suum ante S. Marcum, qui illud in compendium redegit circa an. Christi seu Æræ 43. absolverat, unde ante an. Æræ seu Christi 43. Evangelium illud extitisse oportuit.

558. Nostrâ ætate Hebraïcum istud S. Matthæi Evangelium nusquam reperitur; ea enim exemplaria, quæ curantibus Sebastianô Münsterô, et du Tillet excusa fuerunt, nullam obtinent auctoritatem, ut pote recentiora, et ex Latinô sive Græcô in Hebraïcum translata, prout notant Grotius, comment. in Matth. Huetius, Declarâ interpret. §. 12. et Millius, Prolog. 1236.

Ratio autem cur Hebraïcum, seu Chaldaïcum, vel, si mavis, Syriacum, hoc enim temporis illius Hebraïcum erat idioma, exemplar istud exciderit, hæc esse videtur, quod Judææ Ecclesiæ, pro quibus statim scriptum fuit, non diu substiterint.

Non desunt tamen, qui credant, Evangelium Syriacum S. Matthæi in Polyglotis impressum esse ipsissimum Sancti hujus Evangelistæ originale: id tamen eruditi perspicaciores non probant, quòd hæc Syriaca Evangelii hujus editio ipsis videatur non esse nisi versio aliqua ex Græcô duntaxat adornata. vid. Calmet. Præfat. in Novum Testamentum.

Versio Græca, quæ nostrâ ætate superest, et Autographilorû habetur, jam ab Apostolorum tempore ignoti Autoris est opus. Ex eâ Latinam produxisse omnes consentiunt, quamvis de illius Autore, tempore, et occasione scribendi nihil certi statui possit. 419.

Sunt etiam aliqui Protestantes post Erasmum, qui autumant, S. Matthæum Evangelium suum non Hebraïce duntaxat, sed Græcè scripsisse; et quamvis universa antiquitas eis repugnet, nihilominùs opinionem suam sequentibus rationibus confirmare adaborant: 1°. Reperiuntur plura vocabula hebræa, quæ in hoc Evangeliô aliâ linguâ exponuntur, si ergo S. Matthæus Evangelium suum hebraïcè scripsit, quid ipsi opuserat, ut ea alis idiomatè explicaret, ut sunt inter alia hæc: Eli Eli Lama Sabactani? Nec hujusmodi expositiones ipsius Interpreti adscribi debere videntur, nam iste potiùs totum Evangelium vertere debuisset, et non tantùm quædam vocabula seligere. 559

2°. Stylus Evangelii hujus est similis stylô Evangelii S. Marci; igitur, cùm certum sit S. Marcum Evangelium suum græcè scripsisse, etiam certum videtur, Matthæum eodem quoque sermone suum exarasse. 560.

3°. Plura testimonia ex Veteri Testamentô adduxit S. Matthæus juxtâ Septuaginta Interpretum Græcam versionem. Ergo etiam Græcè Evangelium suum scripsit; aliàs enim, si scripsisset pro Hebræis scripturam Hebraïcam legentibus, hæc testimonia retulisset, prout in Hebræô sunt exarata.

4º Origenis ætate Hebraïcum Matthæi Evangelium nuæam ampliùs auctoritatem obtinebat*; imò Eusebius idud inter suppositititia Scripta reponit. at utique majorem auctoritatem eidem tribuissent, si idud autographum esse censuissent.

9 *Origen. in Matth. hom. 8.

561. Verùm hæ rationes non tanti ponderis esse nobis videntur, ut credamus S. Matthæum non hebraïcè, sed græcè duntaxat Evangelium suum scripsisse. ad 1mam ergo Resp. hujusmodi hebræorum verborum in Evangeliô hôc occurrentes interpretationes esse Interpreti adscribendas; nam apud Sacrorum librorum Interpretes usu receptum est, ut in suis versionibus quædam hebraïca vocabula, quæ majorem habere energiam arbitrantur, et quæ accuratè semper in aliud idioma transferri non possunt, relinquant; quod facilè ostendi potest ex Septuaginta, aliisque veteribus S. Scripturæ Interpretibus.

Ad 2dam Resp. mirum non esse, quòd Stylus Evangelistarum idem esse videatur, quamvis diversis linguis scripserint; quia, cùm essent Judæi, qui inter eos græcè scripserunt, plerumque linguæ hebraïcæ genium conservarûnt; quod exemplô S. Lucæ probatur, qui quamvis Evangelium suum, et Acta Apostolorum elegantiori græcô sermone, quàm cæteri Evangelistæ, exararit, tamen plures adhibet merè hebraïcas dictiones.

Ad 3tiam falsum est, S. Matthæum plura testimonia ex veteri testamentô adducere juntâ græcam Septuaginta

Interpretum versionem; nam ex decem 421.
libris Veteris Testamenti ab ipso adductis
septem magis ad Hebraeum, quàm ad Sep-
tuaginta Interpretum versionem graecam
accedere videntur, tres tantùm cum Sep-
tuaginta consonant, sed idèo sanè, quia
ibi Septuaginta ab Hebraeo non discre-
pant. Deindè id fieri potuit abyssi-
nus Graeco Interprete, ut qui Evangelium
istud pro Graecis transtulerit, hi verò Scrip-
turam Graecè exaratam juxta Septua-
ginta legebant, adeoque Veteris Testa-
menti loca potiùs secundùm versionem
illam, quàm juxtà hebraeum textum, quem
ipsi non intelligebant, citare debuerit.

Ad 4tam denique Resp. Hi, et
alii Patribus non de uno eodemque
Evangeliò semper sermo fuit; aliud
enim circumferebatur hebraicum Evan-
gelium sub Matthaei nomine, sed ab
haereticis corruptum; istud porrò velut
apocryphum rejiciebant Veteres, non
verò primum, quod velut authenticum
suscipiebant. Imò ipsum fortè Ori-
ginale ab Ebionitis, qui, prout supra 2pta
part. 1. c. 6. annotavimus, solo Matthaei 188.
Evangeliò utebantur, vitiatum, et
corruptum paulatim negligi coepit, adeò
ut tandem interiverit; cùm interim
graecum exemplar, quod integrum sem-
per servatum est, auctoritatem suam
ratam sanctámque retineret, atque
ab omnibus susciperetur.

562. In suô Evangeliô Scribendô id S. Matthæum præ oculis habuisse, ait S. Augustinus*, ut nempè assereret genus regale Christi; ejúsque vitam inter homines actam posteritati traderet. Nec sanè alius Evangelista, inquit S. Ambrosius*, solertiùs gesta Jesu Christi, atque vitæ dirigendæ, morúmque regulas ad Jesu Christi mentem describit.

g * De consensu Evangel.

h * Præf. in Luc.

S. Petrus Damiani autumat*, S. Matthæum eundem obtinuisse locum apud Evangelistas, quem Moyses apud Veteris Testamenti Scriptores; ambo enim in Scribendo primas obtinent, hic in Veteri, ille in Novô Testamentô.

i * Serm. de S. Matth.

Eo tempore, quo se ad Scribendum contulit S. Matthæus, quæstiò inter Judæos agitabatur, utrum Christus Messias esset; cui veritati asserendæ plura congessit, tùm prodigia ipsius Christi atque Mariæ matris ipsius virginitatem referens, tùm venisse illum ostendens, non ut Legem solveret, aut destrueret, sed ut eam perficeret, atque compleret; ejus denique miracula non Dæmoni, neque homini esse adscribenda, sed divinæ virtuti, atque ipsius Christi missioni.

563. Si Evangelium istud cum cæteris conferatur, rerum gestarum series aliter à Matthæô, ac apud alios Evangelistas dirigitur a. c. 4. v. 22. usque ad c. 14. v. 13. quæ discrepantia Chronologos, et Interpretes mirè torquet. Aliis enim videtur Matthæus temporum ordinem

accuratè servasse; alii verò præposterè ab 423. ~~[illegible]~~
illo institutam esse narrationem censent; facilius enim unus ordinem invertisse, quàm tres, creditur. Hujus rei fidem facere videtur, quòd Marcus, qui Matthæum sibi ducem in scribendo statuerat, in eâ tantùm re ab ipso discedat. Sunt tamen, qui fortuitò, sunt etiam, qui consultò S. Marcum à S. Matthæô recessisse autumant. Quidquid eâ de re statuatur, illud profectò certum est, nihil Evangelii veritati eam discrepantiam nocere; cùm Auctores sacri, quid potissimùm scriberent, non quo ordine scriberent, sedulò observaverint.

S. Matthæum Persidem, sive Partho- 564.
rum regionem, vel Caramaniam eâ ætate Parthis subjectam prædicationibus, et sanguine suô excoluisse tradunt Paulinus, in carmi. 26. Ambrosius, in Psal. 46. Hieronymus, de Vir. Illust. et alii. Ruffinus lib. 1. c. 19. Socrates, lib. 10. Hist. Pseudo-Abdias, aliique plures Æthyopiam laboribus, et martyriô eum consecrasse volunt.

Heracleon Valentini Discipulus apud Clementem Alexandrinum lib. 4. Strom. testatur, hunc Apostolum morbô, non autem fusô sanguine, è vitâ excessisse; quod etiam Menologium Basilii refert, et nonnulli Græcorum sensisse videntur. Quidam tamen Græci illum igne consumptum fuisse asserunt. Addo, et alii Latini ~~[illegible]~~ Martyrium eum consumasse asserunt. Festum illius nos-

trâ ætate apud nos Latinos 21. Septembris celebratur.

565. Hujus Apostoli nomine Apocrypha quædam inscribuntur, ut Liber infantiæ Jesu Christi decretô Gelasii Papæ reprobatus; et alia quædam ab Ebionitis supposita, eâ plane fraude, quâ ipsius hebraïcum Evangelium interpolarunt, et ad sua prava dogmata accommodarûnt, prout testatur Epiphanius, Hæres. 30. c. 23.

S. 189

Solvuntur Objectiones, contra auctoritatem hujus S. Matthæi Evangelii.

566. Ob. 1.º Hujus Evangelii c. 1. v. 23. tanquam ex Isaiæ c. 7. v. 14. transcripta referuntur hæc verba: Ecce virgo in uterô habebit, et pariet filium &c. At vox hebræa Alma qua usus est Isaias cit. loc. non significat Virginem, sed filiam, sive hæc virgo sit, necne.

Resp. ~~Matthæum ex versione~~ teste S. Hieronymô*, Alma non solùm puella, vel virgo, sed etiam Virgo abscondita, et secreta dicitur, quæ nunquam virorum patuit aspectibus, sed magnâ parentum diligentiâ custodita est. Linguâ quoque punicâ, quæ de Hebræorum fontibus emanare dicitur, Virgo propriè Alma appellatur. Unde Matthæi Interpres ex versione Septuaginta communi consensu à Judæis comprobatâ hunc Isaiæ textum transcripsit, ubi vox hebræa Alma Virgo interpretatur.

* Comment. in Isai. lib. 3. c. 7.

567. Ob. 2.do Quæ ibid. c. 2. v. 1. et seq. narrantur*, falsa, et conficta vel ex eo videntur, quod hujus historiæ nec alii tres Evangelistæ, nec Josephus ullam mentionem faciant.

* De Magorum ab Oriente adventu, ut Jesum recens natum adorarent.

Resp. Quamvis cæteri Evangelistæ

hujus historiæ non meminerint, non tamen se- 425.
quitur eam minùs esse veram, aliàs etiam
pari ratione dicetur, historiam de resurrectio-
ne Lazari à mortuis esse falsam, quòd solus
Joannes eam referat. Silentium quoque
Josephi nihil ibi veritati officit, ut qui plura
alia silentio prætereat, quæ tamen non minus
vera sunt.

Ob. 3tio Jb. c. 6. adducitur textus 568.
iste: Et tu Bethleem terra Juda, nequaquam
minima es in principibus Juda &c. velut à
Michæâ Prophetâ transcriptus, cùm hic ta-
men longè aliter loquatur, ait enim c. 5.
v. 2. Et tu Bethleem Ephrata parvulus es
in millibus Juda &c.

Resp. Hic Evangelistam ea, quæ Prin-
cipes Sacerdotum et Scribæ Herodi intero-
ganti, et scisitanti, ubi Christus nasceretur,
responderunt, simpliciter referre, quòd si
ergò quiddam falsum et Michææ prophe-
tiæ haud satis conveniens eo textu continetur,
id non Matthæo, sed Principibus Sacerdotum
et Scribis adscribendum erit: verùm hi po-
tiùs sensum Prophetæ, quàm verba sectati
sunt, prout apertum est, quod sufficit ad
hujus textûs veritatem; ~~posset~~ ponunt
quidem loco Ephrata, quod habet Michæas,
terra Juda, quia licèt Ephrata idem sit ac
Bethleem, tamen quia nomen idud tum
jam obsoleverat, notius adhibuerunt. Le-
gerunt etiam apud eundem Prophetam
loco Alphe quod mille significat, Aluphe
quod Principes indicat. Denique aligu-
lam Michææ prophetiam legunt per modum
interrogationis; verùm quidquid sit, manet
tamen semper idem sensus; Michæas enim

~~430.~~ ~~[illegible]~~ ~~tempore~~ vult dicere: Et tu Bethleem, licet sis numero parvula in millibus Juda, magna tamen es dignitate, nam ex te magnus Dux orietur.

569. Ob. 4.to Ibid. v. 25. Messiæ adaptatur illud Osee c. 11. v. 1. Ex Ægyptô vocavi filium meum. At certum est, hæc de populô Israëliticô à Prophetâ fuisse pronuntiata.

Resp. Sensu litterali hæc quidem de populô Israëliticô intelligi; at quia populus iste typus fuit Christi in Ægyptô exulaturi, hinc Sensû mysticô et Spirituali, et secundùm communem Prophetarum morem ab ipsô Osee præcipuè intentô, rectè ab Evangelistâ Christo ipsi adaptatur hic Prophetæ textus.

570 Ob. 5.to Ib. v. 17. cæsis ab Herode infantibus adaptatur illud Jeremiæ, c. 31. v. 15. Vox in Ramâ audita est, ploratus, et ululatus magnus, Rachel plorans filios suos, et noluit consolari, quia non sunt. At certum est, hunc locum intelligi debere de abductione duarum Tribuum Judæ, et Benjamin.

Resp. ut ad priorem textum, hæc nempe in sensu obviô intelligi quidem de duabus hisce Tribubus, at in Spirituali et à Prophetâ præcipuè intentô, de infantibus ab Herode interfectis.

571 Ob. 6.to Ib. v. 23. dicitur Jesus habitasse in civitate Nazareth: ut adimpleretur, quod dictum est per Prophetas: quoniam Nazaræus vocabitur. atqui id nullibi apud Prophetas legitur.

Resp. 1.o cum S. Hieronymo, lib. 1. comment. in Matth. c. 2. quòd, cùm pluraliter Prophetas hic vocet Matthæus, ostendere velit, se non verba de Scripturis sumpsisse, sed Sensum; Nazaræus Sanctus inter-

pretatur, Sanctum autem Dominum futurum omnis Scriptura commemorat. Usus autem est verbo Nazareus ad faciendam allusionem ad civitatem Nazareth, secundùm morem Judæorum, ad quos, et pro quibus Scribebat qui in suis commentariis allegoricis Medrascim apud ipsos dictis frequentes hujusmodi ad verba, seu nomina alludentes interpretationes solent adhibere. 429.

Resp. 2do cum eodem S. Hieronymo, loc. cit. Id iisdem verbis juxta hebraïcam veritatem in Isaia c. ii. v. i. contineri, quando nempe ait: Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet. Igitur Evangelista Christum nominando Nazareum allusionem facit ad vocem Hebræam Netser, quæ florem significat, sub quo nomine omnium tam Judæorum, quàm Christianorum sententiâ intelligitur Messias.

Ob. 7mo Jb. c. 3. v. 4. de Joanne dicitur: Esca autem ejus erat locusta, et mel sylvestre. Et tamen posteà c. ii. v. 18. de eodem Joanne legitur, Venit Joannes neque manducans, neque bibens. 572.

Resp. Cibum et potum Joannis ita parcum, vilem, et alienum fuisse nedum à lautioribus, sed etiam vulgaribus Judæorum mensis, ut pro nullo reputatus sit, eo ferè modo, quo parum pro nihilo reputatur.

Ob. 8vo Jb. c. 10. v. 5. legitur, Christum Apostolis suis prohibuisse, ne in viam gentium abirent, et in civitates Samaritanorum introirent. Et tamen c. 28. v. 19. eisdem ab ipso dictum legitur, Euntes docete omnes gentes. 573.

Resp. Hæc non pro eodem, sed pro

~~432~~ ~~410~~. diversis temporibus à Christô fuisse prolata. Apostolos quippe hos Christus misit primò ad prædicandum Evangelium, ut officium, ad quod vocati erant, obire inciperent, et quasi tyrocinium subiisso ponerent; quod deinde Sacerdotes, et Episcopi consecrati, necnon Spiritu Sanctô roborati post mortem, et ascensionem Christi plenissimè prosequerentur, et consummarent: ut verò jam initium à faciliori palæstrâ ducant, vetat eis, ne Judæa fines transiliant, atque ad Gentiles se conferant: ubi verò planè roborati fuerunt, et expeti, nempe post resurrectionem suam, eis præcipit, ut irent ad docendum omnes Gentes.

8

574. Ob. 9.mò Jb. v. 9. Christus prohibet Discipulis suis, ne virgam quidem deferant, et habeant. Et tamen Marc. c. 6. v. 8. præcipit eis, ne quid tollant in viâ nisi virgam.

Resp. Priori loco Christus præcipit Apostolis, ut iturri ad annuntiandum Evangelium nulla vitæ necessaria secum deferant; imò nec virgam, idest, minimas etiam res ibi per virgam intellectas; cùm æquum esset, ut qui Evangelium annuntiarent, etiam de Evangelio viverent. At Marcus, per virgam, quam eos de viâ tollere jubet, intelligit jus duntaxat, et potestatem Evangelium annuntiandi, et de Evangeliô vivendi.

575. Ob. 10.mò Jb. c. 23. v. 35. Zacharias ille, qui inter Templum, et Altare occisus memoratur 2. Paralip. c. 24. dicitur filius Barachiæ, cùm tamen fuerit filius Jojadæ.

7. 191

Resp. 1.ò Zachariam dici filium Barachiæ apud Matthæum, idest, Benedicti Domini, quia Jojadas pater ejus Sacerdos fuit piissimus, adeoque verè Benedictus Domini.

Resp. 2°. Apud Matthæum hîc irrepsisse librarii errorem, qui loco Jojadæ, Barachiæ nomen posuit; nam in Evangeliô Matthæi quo utuntur Nazarei, expressè legitur filius Jojadæ, prout testatur Hieronymus, in c. 23. Matth.

Resp. 3°. à Dominô Christô hîc fortè designatum fuisse Zachariam filium Baruch, cujus mentionem fecit Josephus de Bello lib. 4. c. 19. in Græcô, seu lib. 5. c. 1. in Latinô; atque interfectus dicitur an. Æræ Christ. 69. ante eversionem Urbis et Templi 7mô. Ratio est 1°. Quia Zacharias Barachiæ filius ut justorum postremus à Judæis interfectus immò à Christô videtur sicut Abel primus sanctorum violentâ morte fuit sublatus. 2°. Zacharias Jojadæ filius lapidibus obrutus est in atrio Domus Domini; Zacharias verò Barachiæ filius inter templum et altare. 3°. Quamquam moris fuerit apud Hebræos duobus nominibus nuncupari, quorum exempla passim in Scripturis occurrunt, verisimile non videtur, Christum pro Jojadâ nomine satis cognitô, Barachiæ nomen minimè notum substituere voluisse. Et quamvis primùm post ascensionem Christi esset occidendus, Dominus tamen præteritum pro futurô usurpans, prophetica phrasi locutus est. Denique quamvis nec Josephus nec antiquus alius Scriptor Zachariam hunc inter Christianos accenserit, tamen nemo contrarium unquam asseruit. De S. Jacobô Minore, Anani scelere necatô ita agit Josephus, tanquam de virô Judæô, nam tunc Christiani habebantur ceu secta quædam ex Judæis. Quare nihil vetat quin Zachariam filium Baruch Christianum professum fuisse teneamus, eundemque hîc Christum designasse reputemus sp.

430.
~~434.~~ ~~[illegible]~~
576.

Ob. 11mò Ibid. c. 26. v. 29. ait Christus, Non bibam amodò de hoc genimine vitis, usque in diem illum, cùm illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei. Et tamen Act. c. 10. v. 41. testatur S. Petrus, se et alios post illius resurrectionem cum eo manducasse, et bibisse.

Resp. Quòd etsi Christus post resurrectionem suam cum Apostolis suis manducaverit, et biberit vinum naturale, seu de germine vitis, non tamen consuetò et ordinariò modò, nec ad serviendum naturæ necessitati, quo solò modò ante passionem negaverat se deinceps cum illis comesturum, et bibiturum, sed tantùm ad majus suæ veræ resurrectionis indicium. ¶

¶ Meliùs respondetur, Hæc sensu figuratò et mysticò Christum fuisse elocutum, atque intelligenda esse, prout vel ex ipso textu patet, neque enim in regnò coelesti bibitur naturale vinum. Ergò lætitiam hic beatorum æternam Christus intelligit ρ.

577. Ob. 12mò Ib. c. 27. v. 9. dicitur: Tunc impletum est, quod dictum est per Jeremiam Prophetam dicentem: et acceperunt triginta argenteos ρ. Cùm tamen hæc prophetia sit apud Zachariam, c. 11. v. 12.

Resp. 1º Librariorum incuriâ nomen Jeremiæ hic irrepsisse; enimverò Matthæus non solet exprimere nomina Prophetarum, quos citat; Et verò textus Syriacus, et nonnulli codices Latini, teste S. Augustinò, quorum unum adhuc Romæ in Bibliothecâ Patrum Eremitarum S. Augustini asservatur, non habent Jeremiam, sed Zachariam.

Resp. 2º cum Origene, Tertulianò, Eusebiò, ρ. hæc eadem omnia in Jeremiâ olim extitisse, ut in apocryphò quodam exemplari se vidisse testatur S. Hieronymus, sed ea intercidisse, vel ab ipsis Judæis erasa fuisse.

8 · 192

De S. Marco, et ejus Evangelio. 431.

S. Marcus Evangelista, junta Papiam, 578.
apud Euseb. lib. 2. Hist. c. 24. et S. Ironæum, apud eundem lib. 13. c. 1. aliosque Veteres, et recentiores S. Petri Discipulus, et Interpres, quem Origenes, apud Eusebium lib. 6. Hist. c. 26. Hieronymus, in Catalog. Theophilus, in Marc. ab eodem S. Petro spectatum credunt, cùm idum appellat filium suum*, fortasse, quòd idum Christo genuerit. * 1. Pet. c. 5. v. 13.

Inter Septuaginta Discipulos numeratus, antequam Apostolo Petro socium se jungeret, vulgò creditur. Verùm nonnulli ex Patribus addunt, eum unum ex illis fuisse, qui cum à Christo verba hæc audissent: Nisi manducaveritis meam carnem, et biberitis meum sanguinem &c.* iis offensi recesserunt; at S. Petri adhortatione ad frugem idum rediisse, ujus in fide æmulum, et in itineribus comitem fidelissimum se probuerit; Romam unacum ipso appulsum, ibidem Evangelium suum scripsisse fratrum sollicitatione, qui eum rogaverant, ut ea conscriberet, quæ à S. Petro audiverat: ita Origenes, de rectâ in Deum fide. Dorotheus, in Synops: Procopius Diaconus, Apud Bolland. 25. April. et post ipsos S. Hieronymus, de Script. Eccles. in Marco. * Joan. c. 6. v. 55.

In idem recidunt, quæ Pseudo-Athanasius in Synopsi ait: Evangelium scilicet secundùm Marcum prædicatum fuisse Romæ ab Apostolo Petro, et promulgatum à B. Apostolo Marco, qui etiam idum Alexandriæ, in Ægypto, in Pentapoli, et Lybiâ prædicaverit. Verbò, universa antiquitas cum Papiâ tenuit, Evangelium S. Marci nonnisi Synopsim et epitomen esse prædicationum S. Petri, ujus ipse Interpres erat. S. Ire-

~~436.~~ nans tamen vult, S. Marcum Evangelium suum nonnisi post mortem, vel saltem ex Româ discessum SS. Petri, et Pauli scripsisse.

* adver. haer. l. 3. c. 1.
* Homil. in Matth.

S. Chrysostomus verò ait*, S. Marcum suum Evangelium, non Romæ duntaxat, sed in Ægyptô scripsisse. Hæ diversæ de eâdem re sententiæ produnt, nihil certi definiri posse circâ locum, et tempus, quo Evangelium istud exaratum fuit. Attamen Eusebius, Eutymius, Baronius, et MS. Codex Bibliothecæ Regiæ Parisiensis num. 2871. docent, Marcum Evangelium suum scripsisse post annum decimum à Passione, seu ascensione Domini, et paulò antequam Alexandriam profiscisceretur.

579 Quo verò idiomate ab ipso scriptum fuerit non convenit inter Scriptores; alii enim græcô, alii Latinô exaratum volunt. Veterum et recentiorum turba Græcum asserit, græcúsque textus ab ipsi originalis habetur.

At Baronius, post Auctorem vitæ Summorum Pontificum, à Marcô latinè scriptum fuisse Evangelium contendit his potissimum rationibus: 1.º quòd Syriaca hujus Evangelii versio testetur, Marcum Evangelium suum Romæ Latinô idiomate prædicasse, quam sequuntur Persica, et Arabica. 2.º Quòd, cùm Evangelium suum Romæ scripserit, illud omnino patriô sermone exarare potuerit, aut debuerit, ut qui à fidelibus hujus urbis latinè loquentibus ad id rogatus fuerit. 3.º Quòd S. Petrus Romæ Evangelium suum Romanorum linguâ prædicaverit; non ergò videtur, quòd Marcus S. Petri Interpres hujus Apostoli prædicationem aliô, quàm Romanô sermone codigere, et in chartam conjicere potuerit. 4.to Si verò dicatur Petrus græcè,

aut Hebraïcè fuisse locutus, illius verba Marcus nonnisi latinè potuit interpretari. 5°. Quòd Græcus hujus Evangelii textus multa verba contineat, quæ nullatenùs græca sunt, sed latina, atque græzisata, si ita loqui fas est, fuerunt. Undè patet, Originale ipsius exemplar Latinum esse, quod deinde in Græcum translatum fuit.

Sed his rationibus responderi potest; 580. et quidem ad 1am Nulla ratio habenda est testimonii Versionis Syriacæ, ut et Arabicæ, necnon Persicæ, ut quæ ad Latinam confectæ fuerint. Notum est, hujusmodi inscriptiones, quæ in principiô, et fine librorum Sacrorum, præsertim in Versionibus Orientalibus leguntur, exiguam, imò nullam habere auctoritatem; erraverunt Syrii, quòd, æquè ac Baronius, vestigiis Auctoris vitæ Pontificum Romanorum insistentes, arbitrati sint, S. Marcum Romæ Evangelium suum nonnisi patriô Romanorum Sermone scribere potuisse.

Ad 2. Certum est, quòd Judæi, qui tùm per totum Romanum Imperium dispersi erant, imò plerique, qui tum Romæ erant, Græcam linguam calluerint, è contrà verò paucissimi duntaxat eorum Latinam sciverint. Judæi, inquit Grotius*, qui Romæ agebant, plerique Latini Sermonis ignari, longâ per Asiam, et Græciam habitatione Græcam linguam didicerant, et Romanorum vix quisquam erat non græcè intelligens.

* Annot. in tit. Marci.

Ad 3. et 4. resp. S. Petrum Judæis Romanis linguâ, quam intelligebant, locutum fuisse, et S. Marcum eâdem linguâ ad preces horum neo=conversorum Judæorum hujus Apostoli collectam prædicationem conscripsisse; hæc autem erat Græca.

Ad 5. respondetur 1º quòd, si hæc ratio aliquid evinceret, tum per eam probaretur, cæteros Evangelistas etiam latinè sua Evangelia scripsisse, eoquòd in iis etiam similes dictiones, idest, verba Latina ad græcum transformata, seu græzisata, ut ajunt, reperiantur. Præterea probaretur, quòd Syriacæ et Arabicæ Sacrorum librorum versiones initiò græcè fuerint exaratæ, et postmodùm è græcô in Syriacum, et Arabicum translatæ, eoquòd in istis versionibus reperiantur plura græca vocabula, quæ Syriacisata, et Arabisata fuerunt.

Resp. 2º mirum non esse, quòd S. Marcus Romæ græcô sermone scribens, plura latina vocabula græzisata in suâ scriptione adhibuerit. Mos enim omnium nationum peregrinam linguam loquentium, ut proprii sermonis sui vocabula ei admisceant. Sic ergò S. Marcus græcam linguam locutus est, prout Romæ, atque etiam in multis aliis Romani Imperii civitatibus in usu erat, ubi græci plura Romana vocabula adoptaverant, atque in suam linguam transtulerant.

581. Verùm hæ responsiones omnes hocce unicô convelli videntur, quòd Venetiis folia quædam Originalis Evangelii S. Marci ipsiusque manu exarati textûs asservari dicantur. Bernardus Montfaucon celebris Congregationis S. Mauri in Gallia Benedictinus Scriptor, hujus scripti meminit in suô Itinere Italicô c. 4. atque latinè exaratum asserit, tantæque vetustatis opus nunquam vidisse se testatur, quippe quod seniô ita oblitteratum sit, ut unius litterulæ linea vix discernatur. Certè Carolus IV. Imperator annô Imperii sui 9nô asseruit, se propriis oculis vidisse in Ecclesiâ Aqui-

„Evangelium
leiensi „latinis litteris in septem quaternis pro- 435.
priâ ejusdem S. Evangelistæ manu conscriptum*. ~~433~~ ~~434~~.
Quæ si ita sint, his hæc dirempta momentò *Apud Bolland. ad 25. April. pag. 345.
~~videtur~~ videtur. Sed quis nobis fidem faciat, hoc S. Marci exemplare ipsius esse autographum, atque propriâ ipsius manu exaratum?

Ex collatione duorum Evangeliorum 582.
SS. Marci, et Matthæi, videtur prior nonnisi epitomen historiæ, seu Evangelii à S. Matthæo conscripti texisse; sæpè enim eadem phrases, eadem historia iisdem circumstantiis notata in utroque Evangeliò inveniuntur; interdum relatis à Matthæò historiis novi aliquid Marcus, quò nempe ipsius Evangelium clarius evaderet, ac faciliùs intelligeretur. Bina etiam vel tria miracula S. Marcus adnotavit, * c. 1. v. 23. et c. 5. v. 9. et 16.
quæ alii Evangelistæ omiserunt. Illud autem notatu dignum videtur, hunc Evangelistam, quamvis aliàs vestigiis S. Matthæi omninò inhæreat, narrationis tamen seriem à c. 4. usque ad c. 14. v. 13. Matthæi deseruisse, ut alium ordinem, eúmque, ~~quem~~ cæteri duo Evangelistæ etiam secuti sunt, teneret. Unde Chronologistæ gestorum seriem à Marcò, Lucâ, et Joanne deductam, prò eâ, quam Matthæus contexuit, probant.

Liber S. Marci 16. capitibus absolvitur; hique S. Evangelista historiam suam 583.
à prædicatione S. Joannis Baptistæ exordiitur, multáque interdum in eâ omittit, quæ apud Matthæum leguntur; ut sunt parabolæ c. 20. 21. et 25. Matthæi. Verba Christi ad Discipulos, et Pharisæos, Matth. c. 5. 6. et 7. Item c. 16. et 23.

Quidam veteres Hæretici, ut refert Ire- 584.
naeus lib. 3. c. 2. nullum nisi Marci Evangelium probabant. Fuerunt etiam inter Catholicos, qui duodecim postremos istius Evan-

gelii versus à 9.nô scilicet capitis 16.ti versu, qui incipit, Surgens autem mane ꝛc. rejecerunt. S. Hieronymus testatur*, hos versus in paucis duntaxat Græcis exemplaribus lectos fuisse: omnibus, inquit, Græciæ libris penè hoc capitulum*/: idest, hos 12. ultimos versus/ non habentibus. Nec suâ ætate in plerisque Græcis Ecclesiis legebantur.

Nihilominùs de veritate duodecim horum Evangelii S. Marci postremorum versuum minimè licet dubitare, ut qui æquè antiqui sint, ac ipsum hujus Apostoli Evangelium. Græci illos universim in suis Ecclesiis legunt; atque ex iis testimonium asciscit S. Irenæus, qui priusquàm ea Græca Apographa, quæ hanc in rem proferuntur, extarent, florebat: expressis enim verbis finem hujus Evangelii citat lib. 3. adv. hæres. c. 11. In fine autem, inquit, Evangelii ait Marcus: Et quidem Dominus Jesus, postquam locutus est ꝛc. notátque 19. versum ultimi, quod 20. versibus constat, capitis. Denique illos duodecim postremos versus continent antiquissima Latina, et Syriaca exemplaria, unde probatur, quòd in illis Græcis exemplaribus, ad quæ hæ versiones, quæ sunt antiquissimæ, præsertim Latina, adornatæ fuerunt, illi versus extiterint. Præterea etiam continentur in Græcis exemplaribus Cantabrigiensi, et Alexandrinô, quæ omnium Græcorum exemplarium, quæ in Europâ supersunt, antiquissima censentur. Quòd autem in iis Græcis exemplaribus, de quibus mentionem facit S. Hieronymus defuerint, id fortè Librariorum et Ammanuensium errore factum est, qui cùm ea

* Epist. ad Hedib. q. 3.

* vox Capitulum hic à S. Hieronymô usurpata, non denotat integrum ultimum S. Marci caput, quod est 16tum sed solùm ab his v. 9. verbis, Surgens autem ꝛc. Nam antiqui Scriptores Ecclesiastici Scriptionum suarum capita in varia capitula distribuebant, quæ Alphabeti litteris per ordinem distinguebant, ut adhuc videre est in antiquis sacrorum et aliorum Ecclesiasticorum librorum editionibus.

conciliare non possent, quæ de resurrectione 437.
Christi narrat hic Evangelista, cum iis, quæ S. Matthæus de eâ refert, hanc historiam è Mari Evangeliô removerint.

Duo in eo textu leguntur, quæ difficultatem aliquam involvere videntur. 585.

1º c. ii. v. 13. Narratur de Christô, quòd cùm extra tempus ficorum ex fico aliquâ fructus decerpere vellet, nec in eâ nisi folia invenisset, ei maledixerit dicens: Jam non amplius in æternum ex te fructum quisquam manducet; vel ut loquitur Matthæus, c. 21. v. 19. Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum; et arefacta est continuò ficulnea. Quod factum contra sanam rationem esse videtur. 3/195

2º Ib. c. 13. v. 32. ait Christus, se ultimum diem judicii nescire; quod utique falsum erat.

Sed resp. ad 1um Christum hoc locô voluisse sui signô supremum suum omnium rerum dominium manifestare, atque simul indicare, populum Judaicum, quòd famelico Deo præter nuda sterilium ceremoniarum folia subministraret nihil, brevi subtractô gratiarum cœlestium humore, reprobatum, arefactum, et exilium ivi.

Ad 2dum Christus ait se diem idum nescire, non absolutè quidem, sed ut idum manifestet, id enim in mandatis à Patre non acceperat.

De S. Lucâ, et ejus Evangeliô. 586.

Lucas natione Syrus, patriâ Antiochenus, arte Medicus fuit*. An genere Ethnicus fuerit, an Judæus, disputatur. Qui eum inter septuaginta duos Discipulos Domini recensent, Judæum fuisse affirmant. Id certum, quòd Paulum prædicantem comitatus fuerit*, quo tamen tempore hui Apostolo se comi-

* Eutych. Alex. in Chron. Irenæus apud Euseb. Hist. l. 5. c. 8. Athanas. in Synopsi.

* 2. Timoth. c. 4. v. 11. Philem. v. 23. et Colos. c. 4. v. 14.

mitem Dederit ignoratur. Qui enim, auditis his Christi verbis: Qui non manducat meam carnem &c. ab ipso recessisse dicunt*, à S. Paulo Antiochiæ ad fidem revocatum putant, et eidem perpetuò deinceps adhæsisse tuentur. Alii Troade se Paulo comitem junxisse censent, quod et ipse Lucas convolare videtur, quando hoc scribit*: Statim quæsivimus à Troade proficisci in Macedoniam, quò loco de se, velut Pauli comite verba facere videtur.

* apud Epiphan. Hæres. 51.

* Act. c. 16. v. 8.

Lucas etiam picturæ vacasse ab aliquibus creditur: alicubi enim B. Virginis effigies vel ab eodem expressæ, vel ab ejusdem exemplaribus deprompta monstrantur. Veteres tamen hujus Sancti Lucæ artis nullibi meminêre; eumque pictorem fuisse primus omnium Nicephorus scribit.

Ea in suo Evangelio de Christi infantia, et B. Virgine disserit, ut et Sanctam Lucæ Virginem novisse, sibique cum eâ necessitudinem aliquam fuisse satis ostendat.

Epiphanio autore*, in Dalmatiam, Galliam, Italiam, et Macedoniam Evangelium intulit; teste verò Metaphraste in Ægyptò, Lybia, et Thebaide prædicavit.

* Hæres. 51.

587. Pluribus, ut ajunt, annis Paulo superstitem vitam traduxit; et senio tandem confectus, annos 80. vel 84. natus in Achaja vivere desiit*.

* Hieron. de vir. Ill. * lib. 2. c. 43.

Refert Nicephorus*, Thebis Boetiæ illum obiisse, ubi in hanc usque diem sepulchrum, quod S. Lucæ appellant, visitur. S. Hyppolitus*, in Eleâ Peloponesi civi affixum; Dorotheus*, Ephesi sepultum; Beda, Usuardus, Addo, et Romanum Martyrologium in Bythyniâ defunctum ferunt. Gregorius Nazianzenus*, Baselinus*, et Gaudentius, serm. 17. martyrio

* In Ms. Bodlei. apud Mill. Crafat. in Luc. * in Synopsi

* Orat. 3.
* Ep. 12.

interemptum; Græci recentiores olivæ affi- 439.
xum perhibent. Elias verò Cretensis*, cui
plerique recentiores adherent, violentâ mor- * Orat 3.
te minimè sublatum pro certò habet. In
his patet, quòd circa mortis illius genus, et
tempus nihil certi constitui possit.

Duo autem tempore, et annò Evangeli- 588.
um suum scripserit, æquè incertum. Græcè
illud scripsisse eum in Achaia, et Beotia
partibus tradit S. Hieronymus*. Id adan. * Proëm. in Matth.
2dum Neronis revocat Baronius, qui an-
no Æræ Christ. 57mo à Passione 23.tio res-
pondet. Vetus græcus Codex Ms.
Biblioth. Reg. Paris. n. 2871. autem ait:
Evangelium secundùm Lucam promulga-
tum fuisse 15. post ascensionem Domini
annis, atque à Paulò Romæ prædicatum
fuisse.

Viginti quatuor capitibus constat. 589.
Præter illud, et Apostolorum Acta, alia
quædam, ut versio, seu ipsa phrasis Episto-
læ S. Pauli ad Hebræos eidem tribuuntur.
Clemens Alexandrinus, apud Euseb. lib. 6.
Hist. et Hieronymus, de viris Illust. Ja-
sonis, et Papisci disputationem, quâ nunc
caremus, ab eo confectam putant.

Tertullianus*, et Auctor Synopsis, * lib. 4. cont. Marcion.
quæ Athanasio adscribitur, ipsum Lucæ 590.
Evangelium Paulo Apostolo tribuunt, quo
dictante illud Lucas conscripserit; illudque
ipsum esse, quod sæpiùs hic Apostolus Lu-
cum nuncupat*. Irenæus verò Lucam * Rom. c. 2. v. 26.
ea tantum litteris mandasse, quæ à Paulò et c. 16. v. 25.
prædicante audiverat, testatur, lib. 3. c. 1. Item 2. Thessal.
et Gregorius Nazianzenus S. Pauli ope c. 2. v. 13.
Evangelium ab ipso exaratum asserit.
Profectò S. Paulus ut plurimum Lucæ Evan-

gelium allegat, ut conferenti 1. Cor. c. 23. p. cum Lucæ c. 22. v. 18. et 1. Cor. c. 16. v. 15. cum Lucæ c. 24. v. 34. patet. Lucas tamen sibi eâ in re Paulum quidpiam contulisse, nullibi meminit.

Theophilo cuidam nobis prorsùs ignoto Lucas suum Evangelium et Acta Apostolorum inscribit, quem plerique veteres appellativô sensu virum Dei amantem arbitrati sunt.

Marcionitæ solum Lucæ Evangelium admittebant, sed pluribus locis à se ipsis corruptum, et mutilatum, prout testantur Tertullianus, lib. 5. cont. Marcionem; et Epiphanius, Hæres. 42.

Solvuntur Objectiones contra hujus libri auctoritatem.

591. Ob. 1º c. 2. v. 34. hujus Evangelii de Christô à Simeone dicitur: Ecce positus est hic in ruinam, et in resurrectionem multorum. Et c. 9. v. 56. è contrà dicitur: filius hominis non venit animas perdere, sed salvare.

Resp. Prioris textûs sensum esse non quòd Christus debeat esse causa formaliter, ut ajunt, per se et directè ruinæ multorum, sed solùm occasionaliter, per accidens, et indirectè, quatenus scilicet, multi ejus gratiæ, doctrinæque resistentes, majorem sibi damnationem acquirerent.

592 Ob. 2do Jb. c. 3. v. 36. Sale dicitur esse filius Caïnan. at Genes. c. 11. v. 12. ubi texitur genealogia Sem usque ad Abraham, nulla hujus Caïnan fit mentio, sed Sale dicitur fuisse filius Arphaxad.

Resp. 1º In Scripturâ haud insolitum esse, ut nepos avi sui filius dicatur. Hujus rei exemplum supra sect. 1. hujus partis

cap. 2. pag. 225. de Jonathan, qui quamvis esset Isai patris David nepos, tamen ejusdem Isai filius nuncupatur 1. Reg. c. 16. v. 11. Sic etiam Sale in Genesi dicitur filius Arphaxad, non quòd hic immediatè idem genuerit, sed mediatè duntaxat, nempe per Caïnan filium suum.

5
197

Resp. 2.do Immeritò et ex librariorum errore nomen istud Caïnan in Evangelium Lucæ irrepsisse. Non enim reperitur in Chronicô Eusebii, nec apud Josephum, nec apud Julium Africanum, nec in uno Veteri Testamentô sive Hebræô sive Latinô; atque etiam prætermissum ab Irenæô videtur, qui septuaginta duntaxat generationes ab Adamô usque ad Christum recenset. Equidem nomen istud Caïnan olim in septuaginta legebatur, non tamen in omnibus illorum editionibus: Enimverò non legebatur in Hexaplis correctis, et Origenes suam Hexaplorum editionem secutus eum omittit; neque à Theophilô Antiochenô in suô computô juxta versionem septuaginta institutô recensetur, nec ab Usuardô, Rabano, Addone, Cassiodoro, &c. Extant etiam Novi Testamenti exemplaria, in quibus non legitur, ut in Anglia Codex antiquissimus Græco-Latinus quatuor Evangelia, et Acta Apostolorum continens, &c.

Momentô difficultas hæc levaretur, 593.
si juxta illorum opinionem, qui ea tantùm, quæ fidem et mores spectant, Sacris Scriptoribus à Deô revelata, et inspirata fuisse tuentur, dici posset, Lucam hic eam, quam præ manibus habebat,

442.

~~446.~~ ~~447.~~ Septuaginta Versionem secutum, errorem hunc ab eâ in suum librum transcripsisse. Verùm plerisque, imò pene omnibus nimis audax videtur hac opinio.

594 Ob. 3tiò Eodem c. v. 23. In texendâ Josephi B. V. Mariæ, et Christi genealogiâ dicit Lucas, Joseph fuisse filium Heli. cùm contrà Matthæus c. i v. 16. dicat eum fuisse filium Jacob.

Resp. 1º. Joseph fuit verè filius naturalis Jacob, et legalis Heli: lex enim jubebat, quòd mortuò fratre sine liberis, frater ejus superstes viduam ejus in uxorem duceret, ut mortui fratris semen, seu prolem suscitaret, quæ familiæ nomen retineret, et hæreditatem. Jacob autem, et Heli erant fratres, et cùm sine liberis mortuus esset Heli, Jacob frater ejus viduam ipsius duxit in uxorem, è quâ genuit Joseph, qui ideò, ut dictum, ipsius filius naturalis fuit, et legalis Heli: de eo ergò tanquam legali Heli filiò loquitur hic Lucas, tanquam naturali Jacob filiò autem Matthæus.

595. Verùm huic responsioni obstare videtur, quòd Jacob et Heli non videantur fuisse fratres germani ex eodem patre nati, sed uterini duntaxat; pater enim Jacob erat Mathan*, et Pater Heli Mathat*, qui diversi videntur, nisi hi librarii errorem incepisse, qui ultimam hujus nominis litteram vel in Matthæo, vel in Luca mutarit, et loco unius alteram posuerit. Lex autem jubens fratri sine liberis mortuo suscitari semen à superstite fratre, loquitur de germanis fratribus ex eodem Patre genitis, qui soli jus habebant retinendi nomen, et hæreditatem.

* Matth. c. 1.
* Luc. c. 3.

Resp. 2do Joseph à Luca dicitur fuisse Heli, non quòd fuerit filius Heli, sed quia fuit gener Heli, seu sponsus B. Mariæ filiæ Heli, seu Joachimi; unde est, quòd Lucas non utatur verbo genuit, quo utitur Matthæus, sed verbo fuit, ut indicet, quòd licèt Joseph fuerit Heli, non tamen fuerit ejus filius, sicut dum infrà dicit, Adam, qui fuit Dei, licet Adam non fuerit filius Dei, sed solùm plasma, vel opus Dei, quia Adam à Deo non fuit genitus, sed plasmatus; sicut et ipse Matthæus, ubi c. 1. v. 6. dicit: David Rex genuit Salomonem ex eâ, quæ fuit Uriæ, per hæc verba: quæ fuit Uriæ non vult dicere, quòd Bethsabee, ex quâ David genuit Salomonem, fuerit filia Uriæ, seu genita ab Uriâ, sed solùm, quòd fuerit uxor Uriæ, quam post ejus mortem David duxit in uxorem, et ex quâ Salomonem genuit. Cta 296

Verùm nec ista responsio satisfacere videtur: enimverò eodem sensu videtur Lucas dicere, quòd Joseph fuerit Heli, quo de aliis, quorum generationes hic texit, ut v. g. quòd Henos fuerit Seth, nempe quòd fuerit ejus filius, prout re verâ fuit.

Resp. 3tio Quòd, sicut Christus censetur, et dicitur filius Joseph, licèt non sit genitus à Joseph, sed ex eo solùm, quòd sit filius sponsæ Joseph, scilicet Mariæ, ita et Joseph censeri potest et dici fuisse Heli, licèt ex eo natus non sit, sed præcisè, quia sponsus fuit Mariæ filiæ Heli, præsertim cùm vires uxor per conjugium fiant mum et quasi una persona civilis, habeantque communia omnia.

Resp. 4°. Patrem Joseph, quem Matthæus* vocat Jacob, eundem fuisse ac eum, quem hic Lucas Heli nominat, solóque nomine differre, quod in Sacrâ Scripturâ frequens est, ut nempe eadem persona in diversis ejusdem libris varia nomina sortiatur.

*c. iv. 16.

Resp. denique 5°. Multa contineri tum in libris Paralipomenon, tum in aliis Scripturæ Sacræ voluminibus Chronologiam et genealogiam spectantia, quæ ipsorum Hebræorum consensu sibi invicem contraria esse videntur, licèt re verâ inter se conveniant, et solùm ex nostrâ ignorantiâ conciliari non possint. Sic pariter hic loquendum videtur; et si fortè acta unde hæ genealogiæ erutæ fuerunt, adhuc superessent, facilius utique difficultates in illis occurrentes solveremus.

8

596. Ob. 4tò Ib. c. 24. v. 26. dicitur Christus finxisse se longiùs ire. Sed fingere est mentiri, &c.

Respond. Ista, et aliæ fictiones, quibus Christus usus est, non fuerunt ad decipiendum, quod solùm de ratione mendacii est, sed ad aliquid majus significandum.

De S. Joanne, ejúsque Evangeliô.

597. Joannes Evangelista ex Bethsaïda Galilææ Zebedæi, et Salomes filius, piscatione vitam tolerabat. Eum, priusquam Christum sequeretur, aliqui, non tamen satis firmô argumentô, Joannis Baptistæ Discipulum fuisse arbitrantur.

Ipsum et Jacobum fratrem suum, qui communiter Jacobus Major appellatur, Dominus Boanerges id est, tonitrui filios idcirco forte appellavit, quòd vividô spiritu et fide quàm maximâ præstantes essent.

445. ~~[illegible]~~.

Joannes omnibus Apostolis junior hisse creditur, utqui, cùm Dominum secutus est, annos quinque vel sex supra viginti vix attigisse poterat*. Præcipuò eum Dominus amore prosequebatur, seque Joannes ipse plerumque Discipulum, quem diligebat Jesus, appellat.

* Paulin. Ep. 386. Hieronym. Ep. 1.

Usque ad Domitiani persecutionem pauca de illo novimus. Paulò postquam Apostoli Spiritum Sanctum receperant, Petrus, et Joannes, quòd claudum ad portam Templi sedentem sanassent, et Christum prædicare non cessarent, flagris casi Jerosolymâ ejecti sunt; unde Samariam profecti Spiritum Sanctum iis impertierunt, quos Philippus baptizaverat.

Joannes Deindè ad Parthos se contulisse creditur, ejúsque prima Epistola ad Parthos inscripta interdum profertur*. Nullum est dubium, quin in Asiam profectus, de Evangeliò apud populos diverit, diúque Ephesi, vel propè eam regionem commoratus fuerit.

598.

* Aug. quæst. in Evang. lib. 2. c. 39.

Domitianò imperii sui annò 15.to fideles insectante, Joannes Ephesò Romam ductus est, ibique in ferventis olei dolium demersus evasit incolumis, prout referunt Tertullianus, lib. de Præscript. c. 36. et S. Hieronymus, In Joan. lib. 1. c. 14.

599

Lima

In Patmò maris Ægæi insulâ inde exulavit, ubi Apocalypsim scripsit. Annò deinde Æræ 96. mense Septembri, Domitianò interfectò, et ab ejus successore Nervâ omnibus exulibus restitutis, Joannes Ephesum reversus est, annò Æræ, seu, ut nunc vulgò dicitur, Christi 97.* quo annum agebat 90mum.

600

* Anni Æræ Christianæ quatò sem-

per annô subsequuntur annos Christi; ita ut quartus annus a Christô natô sit annus primus æræ Christianæ; jam autem mos invalùit, ut anni Christi ab annis æræ numerentur.

601 Ad extremam usque senectam pervenit, ac tandem felicissimô obitu defecit Ephesi annô Christi 100. cùm juxtâ S. Epiphanium Hæresi. 51. æt. annorum 94. Juxta alios verò 98. vel 99. vel etiam 104. ac propè Ephesum tumulatus est, ut testatur Hieronymus, lib. de Vir. Illust.

Quo autem tempore, et annô Evangelium suum scripserit, et ediderit, procùl definiri non potest; id duntaxat notum, quòd videlicet omnium Evangelistarum postremus librum suum exararit.

602. Nec etiam nobis certa supersunt monumenta, quæ nobis rationes exhibeant, quibus hic S. Apostolus ad aggrediendum opus istud impulsus fuerit, postquam Evangelia SS. Matthæi, Marci, et Lucæ jam edita conspexisset.

Clemens Alexandrinus, quid hac de re suâ ætate sentiretur*, refert; scilicet S. Joannem, lectis tribus hisce Evangeliis, et tanquam veris ab ipso approbatis, cùm animadvertisset in iis abesse historiam eorum, quæ Jesus initiô prædicationis patraverat, manum operi admovisse, præsertim, cùm id Asiæ fideles enixè ab ipso expetiissent, ut quod aliorum Evangelistarum historiæ deesse videbatur, suppleret, omissis plerùmque iis, quæ à prioribus Evangelistis jam relata fuerant, atque eorum locô expositis iis, quæ Jesu Christi divinitatem spectabant.

* apud Euseb. Hist. lib. 3. c. 24.

At S. Hieronymus, cum occasione hæresis Cerinthianorum, et Ebionitarum Christo divinitatem abjudicantium Evangelium suum scripsisse asserit*. Cùm enim hæresis ista in Asiâ vires sumere videretur, rogaverunt Asiæ fideles, et Episcopi, ut contra hos Hæreticos, et de iis quæ de Do-

* Proëm. Comment. in Joan.

minô viderat, vel ab ipsô audiverat Evangelium conscriberet. Petitioni ipsorum Joannes, jejuniis priùs, et precibus publicis indictis, morem gessit, Spirituque Sanctô repletus, hisce è coelô delapsis verbis In Principio erat Verbum &c. Evangelium suum exorsus est, in illo ea præsertim referens, quæ adversùs Ebionitas, et Cerinthianos Christi divinitatem quàm maximè comprobarent. Ipsius porrò Evangelii 21. numerantur Capita. 447. ~~451~~

Quemadmodum, ut supra adnotavimus*, in quibusdam Græcis Mss. exemplaribus 12. ultimi versus Evangelii S. Marci non leguntur, ita etiam duodecim versus in Evangeliô S. Joannis numerantur, qui in quibusdam exemplaribus Mss. ut et ~~editionibus~~ typô vulgatis græcis editionibus non reperiuntur, nempè v. 53.tius et ultimus capitis 7.mi usque ad v. 11. cap. 8.vi inclusivè, quibus nempe historia mulieris in adulteriô deprehensæ continetur. Nihilominus minimè dubitandum est, quin hæc historia partem Evangelii S. Joannis verè constituat, atque ab ipso æquè conscripta fuerit, ac reliqua ipsius historia, 1º quia illius mentionem facit Papias Apostolis coævus, apud Euseb. lib. 3. Hist. c. 39. Ammonius Alexandrinus, In Harmoniâ Evangeliorum, qui primis Ecclesiæ sæculis florebat. Pseudo-Athanasius, in Synopsi. S. Joannes Chrysostomus, Hom. 60. in Joan. Ambrosius, Ep. 58. lib. 7. ad Stud. Hieronymus, lib. 2. advers. Pelag. Augustinus, Tract. 33. in Joan. Pluresque alii Patres, qui omnes hanc historiam in Joanne legerunt, atque in suis commentariis exposuerunt. Sanctus quoque Augustinus lib. 2. de adulterin. Conjugiis,

603.

* De S. Marcô et ejus Evangeliô.

448.

c. 7. ait, hanc historiam ab inimicis veræ fidei è nonnullis Evangelii S. Joannis Codicibus erasam fuisse. 2.° *Nicetas in catenâ Commentatorum Græcorum in Evangelium S. Joannis testatur, hanc historiam reperiri in antiquis Græcis exemplaribus. *Aliacatena Commentatorum Græcorum ait eandem historiam in omnibus antiquis Evangelii S. Joannis exemplaribus contineri. Idipsum referunt plures alii codices Mss. apud Simonium*, qui et testatur, eam ab aliquot jam sæculis in omnibus Ecclesiis Græcis legi; atque in Versionibus Syriacis*, et Arabicis Romæ, et in Hollandiâ typis vulgatis reperiri. *Beza etiam fatetur, ex 17. Mss. antiquis, quæ penes se habebat, hanc historiam in unico deesse. *Calvinus quoque eam recipiendam statuit, eoquòd in Ecclesiis Latinis semper recepta fuerit, neuon in multis antiquis exemplaribus, et libris Græcis reperiatur, nihilque Spiritu Apostolicò indignum contineat.

* Cod. Ms. Bibliot. PP. Oratorii Parisiens.

* Cod. Ms. Bibliot. Reg. Paris. n. 1883.

* Hist. crit. du Nouveau Testam. c. 13.

* In Bib. Polig. Ang.

* Annot. in Joan. c. 7. v. 53.

* Comment. in Joan. c. 8. v. 1.

3.° Accedit Auctoritas Ecclesiæ, quæ hanc historiam velut Canonicam semper habuit; eámque in divinò Officiò legit, Sabbatò nempe post Dominicam tertiam Quadragesimæ.

604. Quod autem in aliquibus Græcis exemplaribus ætate Hieronymi, et Eutymii defuerit, id ab aliquo Græcò Scriptore factum autumant Maldonatus, Seldenus, et Walaus*, qui Græcus in hunc locum nimiâ cum libertate criticen suam exercuerit. Nec à verò abludit hæc conjectura, exploratum quippe habemus, Græcos Scriptores interdum nimis quam liberè sua exemplaria correxisse, et interpolasse, iis, prout suus ferebat genius, modò quædam addentes, modò abûs rescindentes: quidni etiam idipsum, quoad hunc lo-

* Comment. in Joan.

cum S. Joannis præstiterint, fortè quia viderent, 449. ~~[illegible]~~.
hujus historiæ nubam esse apud reliquos Evangelistas mentionem.

Leguntur in hôc S. Joannis Evangeliô aliqua, quæ quodammodò difficultatem continere ~~videntur~~ videntur, ut 1.º c. 5. v. 31. Christus ait: Si ego testimonium perhibeo de me ipso, testimonium meum non est verum. at contra c. 8. v. 14. Et si ego, inquit, testimonium perhibeo de me ipso, verum est testimonium meum. Quæ sibi invicem contraria, et inter se pugnantia videntur. 605.

2.do Jb. c. 11. v. 4. De infirmô Lazarô dicit Christus: Infirmitas hæc non est ad mortem; et tamen ibidem legitur, v. 14. Lazarus mortuus est. Quæ iterum sunt contraria.

3.º denique, Jb. c. 15. v. 15. Ait Christus Discipulis suis: Omnia, quæ audivi à Patre meo, nota feci vobis. Et tamen c. 16. v. 12. eosdem alloquens dicit: Adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modò. Sed hæc sibi contradicere videntur.

Resp. ad 1.num Hi duo textus non sub eodem, sed sub diversô sensu à Christô prolati fuêre; nam in priori loquitur de suô testimoniô à se ~~prolatô~~ ipso prolatô; in posteriori verò loquitur quidem de suô testimoniô, sed non solô, verùm Patris sui testimoniô roboratô, et firmatô. In priori ergo textu dicit gratis, et quasi permittens, testimonium meum non est verum, id est, vestrô scilicet judiciô firmum, et sufficiens, quia testimonium unius, juxta vulgarem hominum sententiam, non est firmum, præsertim, quando est unius de se ipso testantis. In posteriori verò dicit, testimonium meum est verum, quia non unius tantùm, sed duorum est, mei scilicet, et Patris mei testimo-

~~454.~~ nium de me perhibentis, qui sumus duæ personæ divinæ, Duóque de meâ divinitate testes omni exceptione majores.

3 Prima (c 121

Ad 2dum Resp. 1o. Infirmitas Lazari non fuit ad mortem omnibus hominibus communem, quâ qui moriuntur, manent mortui, nec ad vitam redeunt; sed fuit ad miraculum pro manifestandâ Dei gloriâ per resurrectionem defuncti Lazari. Resp. 2do. Quòd ideo hæc Lazari infirmitas non fuerit ad mortem, licèt tamen postèa mortuus sit, quia hæc ipsius mors, non tam fuit mors, quàm somnus, à quo idicò evigilavit, et resurrexit à Christô resuscitatus, seu potiùs excitatus. Resp. 3o. Hanc infirmitatem Lazari re ipsâ non fuisse ad mortem, tamen ipsum mortuum esse, ut videlicet Christus miraculum, ob quod Deus idem mori permisit, patraret, eóque missionem suam magis coram populô confirmaret.

Ad 3tium Resp. cùm Christus suis Apostolis omnia audita à Patre suô nota fecisse dicit, de iis tantùm, quæ ad ipsos, ipsorumque munus spectabant, loquitur. cùm autem c. 16. se adhuc multa eis dicenda habere declarat, de aliis ad totius Ecclesiæ regimen, et statum pertinentibus rebus loqui dicendus est, inter quæ sunt abolitio legalium observationum, rituum Ecclesiasticorum institutio, et alia similia, &c. Hæc de libris legalibus Novi Testamenti, seu Quatuor Evangeliis.

606. Præterea nulla alia Canonica censentur, quamvis plura passim referantur: ut Evangelium secundùm Hebræos. Evangelium secundùm Nazaræos. Evangelium duodecim Apostolorum. Evangelium S. Petri. Quæ quatuor sunt fortè unicum S. Matthæi Evangelium ab Hæreticis Nazaræis depravatum. Item Evangelium secundùm Ægyptios. Evangelium Nativitatis Sanc-

tissima Virginis. Evangelium S. Jacobi. Evangelium Infantiæ Jesu Christi. Evangelium S. Thomæ. Evangelium Nicodemi. Evangelium æternum. Evangelium S. Andreæ. Evangelium S. Bartholomæi. Evangelium Apelis. Evangelium Basilidis. Evangelium Cerinthi. Evangelium Ebionitarum. Evangelium Encratitarum. Evangelium Evæ. Evangelium Gnosticorum. Evangelium Marcionis. Evangelium S. Pauli. Parvæ, et magnæ interrogationes Mariæ. Liber Nativitatis Jesu Christi. Evangelium S. Joannis, alio nomine, liber obitus B. V. Mariæ. Evangelium S. Matthiæ. Evangelium Perfectionis. Evangelium Simonianorum. Evangelium Secundum Syriacos. Evangelium Tatiani, idem ac Encratitarum. Evangelium Thaddæi, seu S. Judæ. Evangelium Valentini, idem ac Evangelium veritatis. Evangelium vitæ, seu Dei viventis. Evangelium S. Philippi. Evangelium S. Barnabæ. Evangelium S. Jacobi Majoris. Evangelium Judæ Ischariotes. Evangelium veritatis. Pseudo-Evangelia Luii, Celsui, Luciani, et Hesychii. Quæ omnia tanquam libri Apocryphi, et ab Hæreticis confincti ab omnibus habentur.

Caput Secundum.

De Actibus Apostolorum libro. 607.

Unicus Novi Testamenti Liber historicus dignoscitur, qui Canonicus sit, et divinæ autoritatis, Actus, scilicet, sive Acta Apostolorum dictus, quamvis parva admodum de gestis ipsorum memoret Autor ut pote qui de ipsis nonnisi usque ad tempus illud, quo in varias regiones Evangelium annuntiaturi abiere, ac ab invicem divisi fuere; ~~de ipsis~~ loquatur, verum aliis aliorum gestis præ-

termissis, non exiguam SS. Petri, et Pauli vitae seriem, ab ascensione videlicet Christi usque ad S. Pauli Romam adventum, postquam ad Cesarem provocasset, historiam — nempe viginti octo, vel triginta annorum 28. capitibus tenat.

608. Hujus Libri Autor Lucas semper abomnibus est habitus, qui enarratis in Evangeliô suô Christi operibus, Apostolorum Principum facinora, miramque rationem, qua Spiritus Sanctus Ecclesiam sanguine Christi redemptam efformavit, etiam recensere aggressus est.

Creditur S. Lucas hoc sibi proposuisse sinceram nempe Apostolorum, præsertim Petri et Pauli vitam, aut saltem illius partem scriptô consignare, atque vera acta falsis, quæ vulgô circumferebantur, opponere.

Hæc Ecclesiæ nascentis historia tanti ab Ecclesiâ semper habita est, ut, aliis neglectis, eam solam adoptaverit Ecclesia ipsa.

609. Quo tamen tempore acta hæc scripsit S. Lucas, incertum est. In hoc omnes conveniunt, ea ab ipso post suum Evangelium scripta fuisse; imô eum illa scribere non potuisse, nisi duobus annis, postquam Paulus Romæ moratus est, in primô huô idem itinere; annô scilicet circiter 62. vel 63. Christi, seu Æræ, cum de hoc itinere, hujusque Apostoli ibidem morâ disserat. Fortasse scripsit librum hunc Romæ apud Paulum in carcere detentum, quocum per duos annos, quibus idem Apostolus ibi fuit, commoratus est, nempe usque ad illius liberationem. Græcè scripsit puriori etiam ac elegantiori, quàm cæteri Novi Testamenti scriptores, sermone.

* Hæres. 3. c. 3. et 6. 610. *S. Epiphanius librum hunc ab Ebionitis è Græcô in Hebraeum, Syriacum scilicet Judæis Palestinæ familiare, idioma translatum tradit, corruptum tamen ab illis, pluri-

.453.
~~[illegible]~~.

búsque fabulis, necnon Apostolorum memoriæ injuriosis facinorum historiis interpolatum.

S. Hieronymus asserit, veris Actis S. Lucæ itinera Pauli, et Theclæ foeminæ à quodam Asiæ Presbyterô adjuncta fuisse, qui, prout narrat Tertullianus, postquam corruptæ in hâc suâ narratione veritatis convictus fuisset, fassus est, se hanc historiam studiô celebrandi S. Pauli confinxisse.

* De Script. Eccles. in Luca.

* lib. de Bapt. c. 17.

Liber hic Actuum Apostolorum à S. Lucâ editus inter Canonicos semper habitus est in Ecclesiâ. Marcionitæ, ut auctor est Tertullianus*, et Manichæi, prout testatur S. Augustinus*, nonnullique alii Hæretici illum respuebant, quia errores ipsorum in illo apertissimè damnabantur, atque adversùs circumcisionem, Sabbatum Judæorum, Legémque veterem, quæ omnia reti~~neri volebant~~ neri debere volebant Ebionitæ, quædam in eo continerentur. Manichæi verò indignabantur, quòd in hoc librô aliûs Paracleti mentio fieret, quàm Patriarchæ sui Manichæi, quem solum Paracletum è coelô ipsis missum dicebant.

611.

* lib. 5. cont. Marcion. c. 1. et 2.

* Lib. de utilit. cred. c. 3. Et Epist. olim 253. nunc 237. n. 2.

Refert idem Augustinus*, librum hunc ab Ecclesiâ religiosè susceptum, et quotannis in fidelium coetu legi solitum esse. S. Chrysostomus queritur*, suâ ætate, libri hujus notitiam, et lectionem negligi: Ipse verò illiûs dotes amplè laudat, meritóque asserit, illum non minoris esse utilitatis, quàm ipsum Evangelium.

* Ep. 315. n. 1. nov. edit.

* Hom. 1. in Act. Apost.

Verùm si quis quærat, cur S. Lucas adeò pauca de cæteris Apostolis, eorúmque peregrinationibus commemoret, sed S. Pauli itinera præcipuè perscribat, imò nec ea absolvat, cùm tamen ipsius liber omnium Apos-

612.

~~458.~~ ~~[illegible]~~. tolorum titulô sit insignitus? Respondet S. Chrysostomus*, quòd ~~[illegible]~~ ea, quæ S. Lucas hac de re scripsit, iis sufficiant, qui ad ida seriò mentem, et animum intendere voluerint; quòd præterea Apostoli, eorúmque Discipuli, qui Evangelium Jesu Christi prædicabant, ea duntaxat sectati sint, quæ magis necessaria censebant, scribere historias parum sollicitì; * quòd Ecclesiis plures res solâ traditione, quod benè notandum, reliquerint. Enimverò certum est, præcipuum Apostolorum studium fuisse, Evangelium prædicare, et quòd nihil suarum prædicationum scripsissent, nisi vehementer à populis, quos instituerant, rogati, ac sollicitati fuissent. Religio quippe conservari poterat sine ullis scriptis, sed solâ traditione.

* loc. cit.

* Apostoli ex mente S. Chrysostomi, non omnia ea quæ prædicabant, scriptô mandarunt, sed traditione reliquerunt.

613. Duo hû objiciuntur, 1º Act. c. 1. v. 1. ait S. Lucas, se de omnibus, quæ coepit Jesus facere, et docere ꝑ sermonem fecisse, et tamen S. Joannes Evangelista, Evangelii sui c. ult. ait: esse multa alia, quæ fecit Jesus: quæ singula, si scriberentur, nec totum mundum posse eos, qui scriberentur, libros capere. 2º Jb. c. 15. v. 28. Apostoli in Concilium coacti definiunt: Visum est Spiritui Sancto, et nobis ..... ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum. Et tamen Paulus 1. ad Timoth. c. 4. v. 3. ait, doctrinam esse Dæmoniorum abstinere à cibis, quos Deus creavit.

Verùm Respond. ad 1mum S. Lucas non de omnibus absolutè loquitur, sed solùm de præcipuis Christi gestis et documentis à primâ infantiâ usque ad eius in coelum ascensum; Sanctus verò Joannes de omnibus absolutè loquitur.

Ad 2dum Resp. Apostolus non

dicit, quòd abstinere absolutè à certis cibis sit 455. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~.
doctrina Dæmoniorum, sed abstinere ab iæis superstitiosè, hoc est, abstinere ab iæis, quasi immundis, ut Judæi solebant, vel quasi per se malis, et à malô Deô, seu Dæmone procreatis, eô modô, quo Simoniani, Saturniani, Ebionitæ, Marcionitæ, Manichæi, et alii nonnulli Hæretici abstinebant. Unde abstinere à certis quibusdam cibis obedientiæ, temperantiæ, vel pœnitentiæ causâ, exemplô S. Joannis Baptistæ; et in eo sensu, quo interdum abstinere præcipit Ecclesia, non Dæmoniorum, sed Spiritûs Sancti doctrina est.

Cæterùm alia circumferuntur, Apocrypha tamen, Apostolorum Acta; ut 1º 614
ea, quæ Abdiæ ficto Babylonis Episcopo tribuuntur: Impostor hic, se Episcopum ab ipsis Apostolis, cùm in Persidem proficiscerentur, Babylone consecratum dicit. Recens tamen Opus istud esse inde colligere licet, quòd nec Eusebio, nec Hieronymo, nec aliis ante iæos Patribus notum fuerit. Auctor dicit, se græcô sermone scripsisse, et Opus suum à Juliô Africanô Græcô etiam Scriptore in Latinum fuisse translatum. Hegesippum nominat, qui sæculô 2.dô floruit. Vitæ denique Apostolorum, quas conscribit, adeò refertæ sunt fabulis, ut malè digesta fabula totus quotus est liber dici meritò possit. 2º. Acta S. Petri, seu Periodi Petri, quæ adhuc supersunt sub nomine Præcognitionum S. Clementis, prolixiora quàm olim fuerint. Opus fabulis plenum ex Ebionitarum Scholâ ducens Originem.

3º. Acta S. Pauli post hujus Apostoli

mortem scripta, Opusque id velut supplementum eorum esse videtur, quæ de gestis S. Pauli ab altero ipsius Romam adventu annô usque ad ipsius obitum Lucas scripserat. Librum hunc omninò deperditum bis longiorem fuisse Canonicis Apostolorum Actis necesse est. Codex enim Ms. à Coteleriô laudatus*, Librum hunc quingentos et sexagenos versus supra 4000. continuisse testatur, cùm tamen Canonica Apostolorum Acta nonnisi quingentis supra bis mille tantùm constent. Eusebius, qui librum hunc viderat, de eo velut supposititiô opere, nullâque fide dignô loquitur*. 4º Acta S. Joannis Evangelistæ Epiphanio, et Augustino notæ*, incredibilia Apostoli hujus gesta continebant. Illis utebantur Encratitæ, Manichæi, et Priscillianistæ. Fortasse Auctor Synopsis hæc acta laudat sub nomine Itinerarii S. Joannis. 5º Acta S. Andreæ en S. Augustino* nota, et à Manichæis recepta, ab iis, quæ sub nomine Presbyterorum Achajæ supersunt, diversa. His apocryphis Actis Manichæi, apud Augustinum*, Encratitæ, apud Epiphanium, Hæres. 42. 61. 63. et Apotactici utebantur. 6º Acta S. Thomæ, quorum verba quædam citat S. Augustinus*, et Manichæis in usu fuisse testatur. Horum partem fictus Abdias in vitâ S. Thomæ excerpsit. Simonius vetera hæc S. Thomæ Acta reperisse se putat sub nomine Periodorum S. Thomæ Apostoli in Ms. græcô codice, qui in Bibliothecâ Regia Parisiensi sub num. 1832. asservatur. Horum fragmenta quædam edidit in suis observationibus in textum, et versiones Novi Testamenti. 7º Acta S. Philippi, Opus Gnostici familiare, et à Gelasiô

* Not. in Ep. Barnab.

* lib. 3. Hist. c. 25.

* Epiph. Hæres. 47. Aug. De fid. c. 4. et 40. Item cont. adversarios leg. et Prophet. lib. 1. c. 10.

* De fid. cont. Manichæos. c. 38.

* loc. cit.

* lib. cont. Adimant. c. 17. et 22. Item cont. Faust. c. 79. et lib. 1. De serm. Domini in monte c. 20.

Papâ inter apocrypha annumeratum. Anastasius Dionita fragmentum quoddam eorum brevavit in suô Opere trium Quadragesimarum editô à Cotelerio in suis monumentis Ecclesiæ Græcæ tom. 3. p. 428. 8°. Acta S. Matthiæ, de quibus Bollandus 24. feb. Volunt aliqui; Judæos aliquamdiu vitæ, et mortis S. Matthiæ exemplar celavisse, sed postmodum à quodam Monachô Trevirensis S. Matthiæ Monasterii ex eorum manibus eruptum fuisse, quod latinitate donatum in lucem edidit. Eruditi verò hæc Acta, nec vera, nec authentica existimant: fortè bonæ fidei viristè à Judæis deceptus fuit. 457.

Caput Tertium.

De Libris Sapientialibus, seu Moralibus Novi Testamenti.

Libri Sapientiales seu morales Novi Testamenti viginti et unus numerantur, ut dictum est part. 1. c. 1. hujus Tractatûs. Quatuordecim videlicet Epistolæ S. Pauli Apostoli; Tres S. Joannis; Duæ S. Petri; una S. Jacobi; et S. Judæ una; in quibus Novæ Legis Sapientia per exempla ac præcepta secundum Christum piè ac beatè vivendi plenissimè traditur. 615.

De Epistolis S. Pauli.

S. Paulus olim Saulus appellatus, è Tribu Benjamin Tharsô in Ciliciâ oriundus, sectâ Pharisæus, Ecclesiæ primùm hostis, deinde Discipulus Christi, et gentium Apostolus effectus, Tharsensis Romanus civis fuit. Idque gesta tum Lucas in Actis Apostolorum, tum ipsemet Paulus in suis Epistolis passim enarrat. Martyriô tandem decoratus est Romæ 29. Junii an. Chr. 66. capite ad aquas Salvias abscissô. 616.

458.
~~462.~~ ~~476.~~
617. Inter quatuordecim, quas scripsit, Epistolas, in Sacrarum Scripturarum Codice prima ponitur ea, quæ est ad Romanos data Corinthi an. Chr. 58. Epistolæ occasionem dedit contentio Judæos inter et Gentiles ad fidem conversos orta. Contendebant illi, se per observationem Legis Mosaicæ venisse ad Christi fidem, et justificationem fuisse consecutos: isti verò per legis moralis observationem eâdem gratiâ dignos se habitos fuisse. Utrisque silentium imponit Paulus, atque in suâ Epistolâ gratiæ, et prædicationis dogmata prosequitur, quam gratiam, ait, neque Judæi Legalium, neque Philosophi moralium virtutum exercitiô assequi unquam promeriti fuerint. Non Philosophorum meritis tribuendum, quòd appellati ad fidem fuerint, nec legis observationi, quod Judæi ad eandem venissent, sed uni divinæ gratiæ beneficio et Christi meritis referendum esse, docet. Hæc ad Romanos Pauli Epistolæ 16. capitibus comprehensæ summa.

618. In ea occurrit textus difficultate aliqua obvolutus. Ibidem enim c. 7. v. 18 ait Apostolus, velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio. At è contrà Philipp. c. 4. v. 13. dicit: omnia possum in eo, qui me confortat.

Sed Resp. cùm ait Apostolus, se omnia ad salutem posse, loquitur de se ipso divinæ gratiæ juvamine roboratô; et cùm è contrà dicit, sibi velle adjacere, et bonum perficere se non invenire, id de se ipso fatetur propriæ naturæ viribus relictô.

619. Succedunt duæ ad Corinthios. Prima fertur scripta Ephesi an. Chr. 57. In eâ

459.

S. Paulus Corinthios redarguit de seditione ortâ ex nimiô erga Magistros suos studiô, simulque quòd perniciosâ libertate ab Idolothytis, pessimô fratrum suorum exemplô, non abstinerent. Acerrimè in incestuosum, qui socrum suam duxerat, invehitur: nec etiam iis parcit, qui causas coram sanctis et Ethnicis Judicibus agitandas sumpiebant; iis etiam, qui acceptô aliquô divinitùs donô, superbiebant, minas intentat. Carpit quoque abusus in coetibus Ecclesiasticis gliscentes, in quibus nempe verba faciendi privatus, ne foeminis quidem exceptis, omnes tenebat. Denique monita quædam ad mores dirigendos aptissima subjungit. Hujus Epistolæ 16. numerantur capita.

Occurrit in eâ locus, qui veritati non satis convenire aliquibus videri posset; ait nempe Apostolus c. 1. v. 17. Non me misit Christus baptizare, sed evangelizare. cum tamen Matth. c. ult. v. 19. dicat Christus Apostolis: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos &c. Gro.

Sed Resp. quando Paulus ait, se non à Christô missum esse, ut baptizet, vel alia sacramenta Parochis committi solita ministret, intelligit principaliter et ordinariè, ut significet, primarium sui Apostolatûs, et suæ Legationis munus esse prædicare. Unde Concilium Tridentinum prædicandi munus exercere præcipit Episcopis.

Ephesô ejectus Paulus venit in Macedoniam. Ibi certior factus pacata per Epistolam suam priorem Corinthi seditionis, secundam indè ad eos, eôdemque, quo priorem annô dedit Epistolam, in quâ plurimum contrâ malos Doctores, famæ suæ apud illos detrahentes invehitur. Suum proinde mu- 621.

~~464.~~ nus efferens, meritas etiam gestis suis laudes, quamquam non sine insitâ ipsi moderatione et modestiâ, prosequitur. Revelationes suas, alienum à cupiditate animum, persecutiones, et exanthatos à se labores commemorat. Hortatur deinde Corinthios, ut debitas suis criminibus poenas, ipsimet expetant. Veniam incestuoso indulget; monétque, ut ad suum adventum eleemosynas prestò habeant. Idius 13. sunt Capita.

622. Inter alia in hâc Epistolâ c. 5. v. 10. ait Paulus, omnes nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum. At è contrâ ait Psalmista Psalmô 1. v. 5. Non resurgent impii in judiciô.

Verùm Psalmistae sensus est juxtâ Hebraïcum textum, impii non stabunt, juxta Chaldaïcum non consistent, quia videlicet causâ cadent, et damnabuntur, quando coram divinô Tribunali simul cum justis congregati judicabuntur, et summâ cum ignominiâ procul à Deô, et à justorum coetu damnati discedent.

623. Quartô locô ponitur Epistola ad Galathas Ephesô quoque scripta an. Chr. 56. Ineâ Galathas redarguit, quòd post suum discessum seduci se passi sint à quibusdam iniquis Doctoribus, et Pseudo-Apostolis, qui Legalium observantiam, necnon circumcisionem ad salutem prorsus necessariam, et cum Lege Evangelicâ conjungendam esse dictitaverant. Munus suum magnificis verbis extollit, simúlque vividis coloribus iniquos Doctores illos depingit. Congestis Scripturae testimoniis probat, fideles à jugô Legis liberos esse oportere. Plura etiam ad mores, et ad vitam rectè instituendam praecepta admiscet. Hujus Epistolae sex numerantur Capita.

Quinta ad Ephesios scripta fuit ex Urbe 461.
Româ forte an. Chr. 61. Hujus Epistola argu- 624.
mentum constituunt potissima fidei mysteria, Redemptionis nempe, justificationis per mortem Christi, gratuita prædestinationis, vocationis Gentium, duorum populorum unionis sub capite Jesu Christô; ac tandem hujus divini Capitis super omnes creaturas tam spirituales, quam corporeas eminentia. Omnium ceterarum ipsius Epistolarum abstrusissima, et magnificentissima videtur, atque sex capitibus concluditur.

Sextò ponitur Epistola ad Philippen- 625.
ses ex eadem Urbe Româ circa an. Chr. 62. data. Lucâ, post redditas de subsidiô ad se in vinculis missô debitas grates, de fructu vinculorum suorum agit; hortatur insuper, ut dignam filiorum hujus vitam inter Ethnicos ducant in perpetuô concordia nexu, sincerâque animi demissione: eos contra iniquos ex Judaismô Doctores instituit, ac tandem brevi illos revisendi spem fecit; quamvis enim mortem made se significaret, sive tamen se affirmat, vitam sibi fore à Deo producendam. Quatuor constat capitibus.

Sequitur Septimò Epistola ad Colos- 626.
senses circa eundem annum Chr. 62., et iisdem vinculis scripta. Quamquam enim hos fideles nec Paulus instituisset, ne vidisset unquam, ab Epaphrâ tamen eorundem Apostolô, quem socium in vinculis Romæ habebat, illorum in suscipiendâ fide studium didicerat. Eodem etiam Epaphrâ referente compertum habuerat, quosdam Pseudo-Apostolos loliô bonum semen corrupisse,

~~466.~~ dictitantes, indignum esse, homines per Jesum Christum tantùm ad Deum accedere, præstare igitur, ut mediatoribus Angelis uterentur. Ut ergo hos fideles edoceat Paulus, de Jesu Christi dignitate, necnon mediatoris munere disserit. Hortatur Collossenses, ut caveant, ne ullis aut persuasionibus, aut imposturis Pseudo-Doctorum à Christi fide se abduci permittant; additis etiam pluribus rebus ad vitam rectè instituendam spectantibus. Rogat etiam, ut eandem suam Epistolam ad Ecclesiam Laodicensium legendam transmittant, necnon etiamnum illam, quam Laodicenses ad ipsum Paulum scripserant, in Ecclesiâ suâ palam legant. Hæc Epistola itidem 4. constat Capitibus.

627. Sequuntur binæ ad Thessalonicenses ex urbe Corinthô an. Chr. 52. datæ. In primâ eorum studium, virtutem, charitatem in fratres ex Macedoniâ, fideique constantiam pluribus effert. Docet eos futuram esse mortuorum resurrectionem, eisque tradit veram de extremô judiciô doctrinam. Deinde plura subjungit vitæ Christianæ documenta potissimum circa usum Matrimonii, otii fugam, luctum in mortuos, et ad evitandos Christi dolos. Quinque sunt illius Capita.

628. In secundâ occupatur confirmandis illorum animis, quos rumor quidam de imminenti fine mundi à seditiosis hominibus, suppositis etiam in eam rem ejusdem Apostoli litteris, sparsus

turbaverat. Explicat ea, quæ in priore 463.
de die judicii quasi instante dixerat, docens,
Christum non prius venturum, quàm Anti-
christus ipso Domini adventu destruendus
apparuerit. Otiosos homines verbis casti-
gat, eisque, nisi resipiscant, minatur
excommunicationem; cæteras verò persec-
utiones, ut æquo animo tolerent, hortatur.
Hujus Epistolæ tria numerantur Capita.

Veniunt deinde bina ad Timo- 629.
theum Epistolæ. Primam dedisse
creditur Apostolus è Macedoniâ an. Chr.
64. in qua et communia, et specialia
Episcoporum munera prosequitur; lec-
tionem sacrarum litterarum commen-
dat, simulque hortatur, ut modicò vini
haustu stomachi vitio succurrat. De Hy-
menæo, et Alexandro, quorum primus
resurrectionem mortuorum jam peractam
esse dictitabat, à se excommunicatis cer-
tiorem idem reddit. Sex constat Capitibus.

Duo textus in hac Epistolâ occurrunt 630.
difficultati alicui obnoxii. 1º c. 2. v. 11.
ait Apostolus, Mulier in silentio discat
cum omni subjectione. Docere autem mu-
lieri non permitto. Et tamen ad Tit.
c. 2. v. 3. ait: Anus similiter in habitu
sancto..... bene docentes. 2º
c. 4. v. 8. ait: Reposita est mihi corona jus-
titiæ, quam reddet mihi Dominus in illâ
die justus Judex. At Eccliæ. 9. v. 1. di-
citur: Nescit homo utrum amore an odio
dignus sit.

Sed Resp. ad 1mum priori loco non
permittit quidem Paulus mulieri, ut publicè,
hoc est, in Ecclesiâ, vel in publico coetu do-

ceat, sed nullatenus vetat, imò suadet, ut privatim, et domi sapientes, prudentesque matronæ filias suas, ancillas, et cæteros domesticos erudiant de rebus ad salutem necessariis, prout secundò ad Titum loco innuit.

Ad 2dum cùm dicit Ecclesiastes, nescire hominem, an amore vel odiò dignus sit, intelligit, id sciri non posse naturaliter, quod non impedit, quominùs id divinitùs, et per revelationem cognosci non possit, prout cognoverat Paulus, quando asserit, sibi repositam esse justitiæ coronam à Dominò justò Judice reddendam.

631. Secundam dedit ex Urbe Româ, ubi demùm carceri manipatus erat jussu Neronis Imperatoris an. Chr. 65. et paulò antequàm martyrium subiret. In eâ Timotheum rogat, ut ante hyemem ad se veniat. Hortatur interim, ut Episcopi munera omnia implens, institutiones à se acceptas nunquam obliviscatur. Quatuor Capitibus absolvitur.

632. Occurrit etiam textus, in quo contrarium loqui videtur Apostolus, quod ad Titum scripsit: c. 4. v. 2. enim monet Timotheum dicens: Argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Econtrà ad Titum scribens, c. 2. v. 15. ait: Argue cum omni imperiò.

Verùm Paulus his duobus loris cuilibet ex his binis Discipulis suis congruum distribuit monitum, Timotheo ferventioris animi vero patientiam; Tito autem, quia lenioris spiritûs erat, imperium, ut hic illum per lenitatem patientiæ temperet, hunc verò per æmulationis studium inflammet.

Duodecimô loco occurrit Epistola ad Titum Discipulum suum in Creta relictum. Nicopoli an. Chr. 64. Scripta creditur, quòd eum ibi venire jubeat. Munera Episcopi, et dotes ad implendum Pastorale officium requisitas Apostolus prosequitur, monens, ut contumacibus, et pervicacibus in faciem resistat, adjectis insuper ad omnes cujusvis conditionis homines imbuendos sapientissimis præceptis. Tribus capitibus absolvitur. 465. ~~466.~~ 633.

Decimô tertiô loco ponitur Epistola ad Philemonem. Data est Romæ an. Chr. 62. cùm primâ vice ibidem captivus detineretur Apostolus. Epistolæ occasionem dedit ~~Onesimus~~ Onesimi Philemonis servi furtum, cujus cùm cum pœnituisset, et postquam Romæ, quò Colossis Phrigiæ fugerat, ad fidem à Paulô adductus fuisset, et baptizatus, ab eodem cum hac Epistolâ ad herum suum hujus Apostoli Discipulum missus est. Ineâ Philemonis fidem, et Charitatem laudat, ut Onesimum recipiat, atque culpam ei dimittat, petit, utque sibi hospitium paret, scribit, nam spero, inquit, per orationes vestras donari me vobis. Omnium Pauli Epistolarum brevissima est, atque unicô capite concluditur. 634.

Decimò — quartò denique ponitur Epistola ad Hebræos scripta an. Chr. 62. vel cùm adhuc Romæ, vel saltem in Italiâ versaretur Apostolus. In eâ Palestinæ fideles forti ac gene- 635.

6208

~~470.~~ ~~[illegible]~~ rosô animô in perferendis Judæorum infidelium persecutionibus esse jubet. Totus etiam est in asserendâ verâ justitiâ, quam non legalium observatio, sed fides et gratia Jesu Christi inducunt. Probat etiam Vetus Sacerdotium, Legalésque ceræmonias, Sacerdotiô Jesu Christi, et Religione Christianâ succedente desiisse. Illius tredecim numerantur Capita.

636. De hac Epistolâ Sciscitantur Auctores. Non desunt, qui illam S. Clementi Papæ, vel S. Lucæ, vel S. Marco, vel S. Barnabæ Apostolo, vel Apollo, vel Paulo alteri ab Apotolô tribuerint. Imò etiam aliqui eam Tertulliano adscripserunt, sed immeritò, quippe cujus Tertullianus ipse meminit, atque S. Barnabæ adscribit; eamque respuerunt Tertullianô antiquiores Tatianus, Marcion, et Cajus*. Verùm sententia, quæ illam Gentium Apostolo Paulo vindicat, invaluit.

M ixi

X * De pudicit. c. 20.

y * Cajus in Dialog. advers. Proclum.

637. Scriptam ab ipso hebraïcô, seu Syriacô tum hebræis vulgari, sermone plerique antiqui Ecclesiæ, præsertim Orientalis, Patres et Doctores censuerunt, ac deinde Græcè redditam ab alio, nempe vel à S. Lucâ, vel à S. Clemente*. At græcè primùm, quemadmodùm reliquæ hujus Apostoli Epistolæ scriptæ fuerunt, exaratam existimat Huëtius*.

z * Apud Euseb. lib. 3. Hist. c. 38.

a * Demonst. Evang. prop. 1.

638 Scriptam ante Templi eversionem satis convenit inter omnes. Dissident tamen in locô et annô, quo exarata fuit assignandô. Quamvis enim in eâ fratrum Italiæ meminerit*, an tamen Romæ et dum adhuc in vinculis erat, an verò post

b * c. 13. v. 24.

receptam libertatem, sive alibi in Italiâ 467. ~~471~~.
exarata fuerit, nusquam apparet.

De illius autoritate olim — dubi- 639.
tatum fuit, non ab Arianis tantùm, qui illam omninò rejiciebant, et ante illos à Marcionitis, qui corruptam dicebant, sed ab ipsâ Romanâ Ecclesiâ, et oriundentis, seu Latinis Ecclesiis, quæ in ferendô de illâ judiciô per aliquot sæcula hæserunt, quamvis, prout ostendemus, à primis hujus Ecclesiæ Patribus tanquam Pauli, et divina prius habita fuisset.

Lutherus, Prolog. Epist. ad Heb. quem sequuntur Brentius, In Confess. Witemb. Magdeburgenses, Cent. 1. lib. 2. col. 56. Kemnitius, In exam. Conc. Trid. et alii, hanc Epistolam nec Pauli esse, nec ullius alius Apostoli contendit, quòd, ut ait, quædam contineat contrâ Evangelicam, et Apostolicam doctrinam.

Erasmus ad finem Annotationum in hanc Epistolam, et Cajetanus ad initium Commentariorum in eandem, ita de eâ disserere videntur, ut tùm illius autorem, tùm autoritatem in dubium vocare eos autumare possis. Verùm contrà hos omnes ponitur

Conclusio.

640

Epistola ~~[illegible]~~ ad Hebræos sub nomine S. Pauli vulgata et ipsius est, et Canonica, divinéque autoritatis.

Prob. Conclusio 1.° Ex S. Scripturâ, 1.° Ex eâdem Epistolâ in qua S. Paulus Timothei Discipuli sui fait mentionem,

D. 29
209

~~472~~ ~~[illegible]~~. eúmque, ut in aliis Epistolis, fratrem suum appellat, necnon cum eo ad eos, quibus scribebat, venturum se spondet, c. 13. v. 23.

2.º Ex Epistolâ 2. S. Petri c. 3. v. 15. ubi Hebræos alloquens, expressis verbis ait, Charissimum fratrem suum Paulum ipsis etiam scripsisse. Atqui dubium non est, quin S. Petrus hoc loco S. Pauli Epistolam ad Hebræos exaratam indicare voluerit. Ergò p.

641. Ob. 2.do Autoritate Ecclesiæ tam Græcæ, quàm Latinæ. De Ecclesiâ Græcâ seu Orientali nullum est dubium, quin semper communi consensu ab ipsâ hac Epistola habita fuerit velut Canonica, et à S. Paulo exarata. Id præter Eusebium lib. 3. Hist. c. 38. testatur Theodoretus*, qui Arianis illam rejicientibus omnium Orientalium Ecclesiarum consensum objicit, in quibus scilicet Ecclesiis ab eo tempore, quo Apostolorum scripta accepêre, lecta fuit. Eusebius autem loc. cit. ait, eam S. Pauli esse omnes veteres credidisse. S. Hieronymus etiam idipsum testatur, quando Ep. ad Dardan. asserit, hanc Epistolam in Orientalibus Ecclesiis velut ab Apostolo Paulo scriptam semper susceptam fuisse.

(* Præf. Comm. in Epist. ad Heb.

Quantum verò ad Ecclesiam Latinam, quamvis Eusebii, lib. 3. Hist. c. 3. imò et ipsius S. Hieronymi loc. cit. et comment. in Isa. lib. 2. c. 6. tempore nondum ab omnibus recepta fuisset, tamen posteà universaliter apud omnes obtinuit, et adhuc obtinet. Imò sub nomine Pauli legitur in eâdem Latinâ Ecclesiâ in Die Natalis Domini, et aliàs frequenter.

Pb. 3°. Auctoritate Conciliorum, quæ eam sub nomine S. Pauli in Catalogô Sacrarum Scripturarum collocant. Ut Concilium Laodicenum can. 59. Carthaginense III. can. 47. Concilium Romanum sub Gelasiô I.. Imò eam à Conciliô Nicænô agnitam fuisse tanquam Scripturam divinam, et à B. Paulô scriptam testantur S. Thomas, in hanc Epistolam; et Universitas Parisiensis in Censurâ facultatis Theologicæ tit. de Auctor. lib. N. T. Ut talis agnita etiam fuit à Conciliis Ephesino I. et Chalcedonensi approbantibus duodecim Capitula Cyrilli, quorum decimum testimoniô cap. 3tii hujus Epistolæ firmatur his verbis: Et Apostolum confessionis nostræ factum esse Christum divina Scriptura commemorat. Necnon ab Aransicanô II. Can. ult. ubi et Apostoli hujus, et divina Scriptura esse dicitur. Utque cætera taceamus, eam sub S. Pauli nomine in Scripturarum Sacrarum Canonem recipit Concilium Tridentinum, Sess. 4. 469. 642.

Pb. 4°. Auctoritate Ecclesiæ Patrum tam Græcorum, quàm Latinorum; ut Clementis I. Innocentii I. Ep. 3. ad Exuperium. Gelasii I. in Conciliô Septuaginta Episcoporum. Origenis, apud Euseb. lib. 3. Hist. c. 3. Ipsius Eusebii, Clementis Alexandrini, Theodoreti, Philastrii, in catalog. Hæres. Hæres. 88. qui eos Hæreticos nuncupat, qui hanc Epistolam rejiciunt, vel Pauli Apostoli esse negant. Priùs verò à Latinis lectam non fuisse dicit quòd ab Hæreticis depravata, et additamentis quibusdam inquinata fuisset. Gregorii Nazianzeni, In carm. de Can. Script. 643.

470.

Autoris Synopseos. Epiphanii, Hæres. 76. Joannis Damasceni, lib. 4. c. 18. Hilarii, lib. 12. de Trinit. Ambrosii, lib. 2. de Cain. c. 12. Augustini, lib. 2. de Doct. Chr. Rufini, in Symb. Et Hieronymi, Ep. ad Dardan. et Ep. ad Evagr. Vide ea quæ supra part. 1. hujus Tractatûs. c. 5. de Canone Scripturarum, de hac Epistolâ disseruimus.

644. Denique Calvinus ipse lib. Instit. c. 8. §. 216. et post ipsum Calvinistæ omnes eam divinæ autoritatis esse censent, quamvis incerti autoris, quod ipsius autoritati nihil officit. Sociniani item, quamvis è re ipsorum esse videatur, ut ad Arianorum imitationem eam rejiciant, eam tamen divinam esse asserunt*. Imò ipsimet Lutheri Sectatores non modò eam in suis Bibliis legunt, sed esse pulcherrimam, et insignem à Discipulo quodam Apostolorum scriptam fatentur*; quo à mente Magistri sui Lutheri longè recedere videntur.

2. 210

γ * Socinus de autorit. Script. Sac. n. 2.

e * Raith. Vind. Vers. germ. Lutheri Thes. 22.

Solvuntur Objectiones contra Conclusionem positam.

545. Ob. 1.° Hæc Epistola initiò non præfert Pauli nomen, prout in aliis ipsius Epistolis præfixum invenitur. Ergò non est hujus Apostoli. Adeoque nec Canonica.

Resp. 1.° trans. totum Enthymema, et neg. Illatum. Etsi probari non posset, eam esse S. Pauli foetum, nihil tamen per hoc ejus divinæ autoritati detractum esset. Non enim hic tam de titulô idem, quàm de contextu quæstio esse videtur. Multique celebres Doctores tam antiqui, quàm recentiores, prout suprà adnotavimus, ac jusnam Apostoli sit hæc Epistola dubi-

tare visi sunt, Nec etiam Hæreticum quamquam forè arbitrari quis pace nostrâ poterit, qui eam Pauli esse negaverit, vel saltem dubitaverit. Nam non ex nomine duntaxat solùm, de veritate, et divinitate alicujus Scripturæ libri dijudicandum esse putamus, sed præcipuè ex iis, quæ tali librô continentur, atque Veterum Patrum, Romanorum Pontificum, Conciliorum, Ecclesiæque ipsius, idem inter divinos, et Canonicos Codices recensentis judiciô.

Resp. 2.º con. ant. neg. cons. Non enim hæc Epistola ideò Pauli non est, quia nomen ipsius præfixum non habet; aliàs manifestè sequeretur, inquit S. Hieronymus*, eam nullius esse, quia nullius nomen præfert. Sanè Epistola prima S. Joannis illius nomen præfixum non habet, nec tamen ullum dubium est, quin sit ipsius. È contrà Evangelia quædam, Thomæ, Bartholomæi, Jacobi, Nicodemi, nomen præferunt, et ab omnibus tamen tanquam apocrypha rejiciuntur. Justas proinde causas habere potuit S. Paulus, cur ad Hebræos scribens nomen suum Epistolæ suæ non præfigeret; tùm, ut ait Hieronymus*, quòd sciret nomen suum invisum esse Hebræis etiam ad fidem jam conversis, ut potè Legis Mosaicæ adhuc æmulis*, quam tamen ipse* abrogatam acerrimè contendebat; tùm ne visô illius nomine abeâ legendâ deterrerentur, ~~quam~~ ut ait idem Hieronymus*, quia in hâc ad Hebræos Epistolâ, cap. 3. videlicet, dicturus erat, Christum esse Apostolum confessionis nostræ, noluit initiô se, more solitô, Paulum Apostolum nominare, ne videretur se velle aliquâ ex parte cum Christô comparare; tùm denique, prout ait Theodoretus*,

f * Præf. in Ep. S. Pauli

g * Locuit.

h * Act. c. 1.

i * inc. 1. Ep. ad galath.

k * Præf. Comment. in Ep. ad Heb.

quia Paulus non erat Hebræorum Apostolus, sed gentium*: inde noluit more solitô incipere Paulus Apostolus ρ. Sed satis ipsi fuit, nudam exponere doctrinam non quasi Apostolus et Magister eorum, sed ut amicus, et concivis; unde ad finem Epistolæ hæc ait: *Rogo autem vos fratres, ut sufferatis verbum solatii, etenim per paucis scripsi vobis*. quasi diceret, ne ægrè feratis, si ego, qui proprius vester Apostolus non sum per litteras vos monere et cohortari voluerim, id enim feci, ut vos consolarer, non ut imperarem. Has etiam rationes attigit Clemens Alexandrinus, In Hypotyp*. quæ tamen meræ sunt conjecturæ. Satis nobis esse debet, quod Antiqui Patres, ut Clemens I. Papa, qui S. Petri Discipulus fuit; Origenes; innumerique alii testati sint, hanc Epistolam esse B. Pauli Apostoli.

l *Galath. c. 2.

m *c. 13. v. 22.

n *apud Euseb. lib. 6. Hist. c. 14 aliàs 11.

646. Ob. 2.do Stylus hujus Epistolæ multum differt à Stylô aliarum S. Pauli Epistolarum, ut potè gravior, copiosior, et ornatior. Adde, quòd in eâ textus Veteris Testamenti adducantur non secundùm textum Hebræum, sed juxta Versionem græcam Septuaginta. Ergo alii, quàm Paulo, adscribenda videtur.

Respondent aliqui post Origenem*, hanc Epistolam non hebraïcè sed græcè primùm scriptam fuisse, et quidem Pauli sententias esse, verba autem Lucæ, aut Clementis, quo tanquam Interprete et Amanuensi Paulus usus est. Theophilactus verò, Comment. in c. 1. Ep. ad Heb. Clemens Alexandrinus, apud Euseb. lib. 6. Hist. c. 11. et ipse Eusebius, lib. 3. Hist. c. 38. contendunt, eam à Paulô hebraïcè scriptam, et in Græcum

o *apud Euseb. loc. cit.

473.

translatam fuisse vel à S. Luca, vel à Clemente, unde mirum non est, quòd illius Stylus differat à Stylo aliarum ejusdem Apostoli Epistolarum, ipsáque cæteris sit elegantior, copiosior, et ornatior: nec mirum etiam est, quòd, cùm græcè initiò scripta, vel saltem statim in Græcum translata fuerit, ipsius Scriptor, vel Translator loca Veteris Testamenti juxta Græcam Septuaginta versionem, quæ tunc temporis etiamnum à plerisque Palestinæ Judæis legebatur, in eâ adduxerit.

Ob. 3tiò Hujus Epistolæ Auctor iis se adnumerat, qui ab Apostolis ad fidem conversi fuerunt, ut legere est c. 2. Cùm tamen Paulus Galath. c. 1. apertè dicat, se non ab homine sed à Christo per revelationem didicisse Evangelium. Ergo &c. 647.

Resp. 1o Apostolum hæc eloqui non de se ipso, sed de hæ ætatis hominibus, quemadmodum Isaias c. 64. in personâ populi dicit, futi sumus ut immundi omnes nos, ... non est, qui invocet nomen tuum &c. quo locò non de se ipso loqui Isaiam potest, quia ibidem longâ oratione Deum invocat.

Resp. 2o Non videtur absurdum quòd Paulus se iis adnumeret, qui ab Apostolis confirmati sunt: non enim hic agit de confirmatione per doctrinam, sed per miracula; ait enim, salutem, idest, salutis prædicationem

confirmatam esse per Apostolos contestante Deô signis, et prodigiis. Quis autem neget, Paulum, quando conversus est etsi Evangelium per revelationem plenè didicerit, tamen confirmatum fuisse in fide auditis miraculis Petri, et aliorum Apostolorum, et præsertim cô miraculô, quo ipse per manus Ananiæ lumen oculorum recepit?

648. N. 4.to c. 9. v. 4. dicitur, in Arcâ Testamenti fuisse urnam auream habentem manna, virgam Aaronis, et duas Tabulas Testamenti. At 3. Reg. c. 8. v. 9. sola Tabulæ dicuntur fuisse in Arcâ.

Resp. 1.o Tempore quidem Salomonis non fuisse in Arcâ aliud, quàm Tabulas Legis, ut dicitur 3. Reg. 8. tamen postèa à Judæis positas fuisse intra Arcam etiam Urnam, et Virgam; idque Paulus ex Traditione scire potuit. Ita Theophilactus, qui etiam ait, hi temporis Hebræos id etiam sensisse. Cotè Auctor lib. 3. Reg. cum dicit: In Arcâ autem nihil erat aliud nisi duæ tabulæ præcisè de tempore Salomonis loqui videtur, non de eo, quo scribebat; adeoque videtur innuere, hô tempore in Arcâ aliquid aliud adhuc fuisse, quod in eâ non erat tempore Salomonis, ita ut dicere voluerit, etsi nunc alia quædam sint in Arcâ præter Tabulas Legis, tamen eo tempore, quo Arca in Templum à Salomone adducta fuit, nihil in eâ erat præter duas Tabullas.

L. 212

Resp. 2°. Urnam, et Virgam in parte aliquâ exteriore Arcæ, non intra ipsam fuisse: unde cùm Paulus ait, in Arcâ fuisse præter duas Tabulas legis Urnam, et Virgam, præpositio in idem significat ac cum seu juxta: ergo in Arcâ seu cum, et juxta Arcam erat Urna illa cum manna, et Virgâ Aaronis, seu ad latus, vel juxta latus Arcæ; at in ipso interiori Arcæ sinu nihil præcisè aliud, præter duas Testamenti Tabulas, erat. 475.

Ob. 5.tò Jb. v. 20. Auctor hujus Epistolæ loquens de Testamentò propriè dictò, quod morte Testatoris confirmatur, allegat verba Exodi c. 24. v. 8. Hic sanguis Testamenti, quod mandavit ad nos Deus. Atqui in Exodò secundùm hebraïcam veritatem nulla fit mentio Testamenti alicujus, sed pacti; vox enim Berith, quæ ibidem legitur, pactum significat duntaxat. Ergo 049.

Resp. 1°. Vocem hebræam Berith rectè verti Testamentum, sic enim vertêre Septuaginta, nam Diathyky græcum, quod habent, idem significat, ac Testamentum, prout aperit Hieronymus, in c. 2. Malach. Apostolus ipse Rom. 6. Galath. 3. et 4. et alibi loquens de Lege veteri, semper Testamentum vocat id, quod Hebræi dicunt Berith; imò adeò trita est in Ecclesiâ vox ista Testamentum pro hebraïcâ Berith, ut nihil frequentius dicamus, vel audiamus, quàm Testamentum Vetus et Tetamentum Novum.

Resp. 2°. Promissio vita æterna de quâ per figuras in Testamento Veteri, et apertè in Novo agitur, simul Testamentum, et pactum est; Testamentum quidem, quia continet dispositionem de hæreditate æternâ dandâ filiis Dei, quæ ante morte Testatoris rata non fuit; Est etiam simul et pactum ista Dei promissio, quia habet annexam conditionem: non enim vult Testator Deus dare hæreditatem æternam nisi iis, qui leges suas servaverint; et hâc ratione dicitur fœdus, et pactum. Jam ergo de eâdem re loquuntur Moyses Exod. 24. et Paulus Heb. 9. Moyses quidem vocat pactum, at non intelligit quodcunque pactum, sed pactum de dandâ hæreditate post mortem Testatoris; et propterea sanguinem aspersit in populum, qui sanguis figura fuit sanguinis Christi pro nobis effundendi. Paulus autem vocat Testamentum, sed intelligit de Testamento non qualicunque, sed quod simul sit pactum.

650. Ob. 6tò Idem Auctor ait c. 6. v. 4. Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, iterum renovari ad pœnitentiam. Item c. 10. v. 26. Voluntariè peccantibus.... post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia. Denique c. 12. v. 17. ait, Esau non invenisse pœnitentiæ locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam. Quæ omnia doctrinæ Christianæ repugnare videntur, atque illi effato Christi: Venite ad me omnes &c. Matth. c. 11. v. 28.

Resp. 1°. Non magis hæc Apostoli verba pugnant cum illo Christi, Venite ad me omnes &c. quàm pugnent alia Christi ipsius verba apud eundem Matthæum c. 2. v. 31. ubi dicit, Blasphemiam in Spiritum Sanctum nec in hoc nec in futuro sæculo remitti. Apostolus ergò non de quocunque peccatore loquitur, sed de eo, qui peccat in Spiritum Sanctum, id est, qui voluntariè oppugnat cognitam, et exploratam veritatem. Hujusmodi peccata autem tribus ex causis irremissibilia vocantur: 1°. quia ut plurimùm tales peccatores non convertuntur, nec proinde hujusmodi peccata remittuntur, licèt contrarium absolutè contingere possit, et aliquandò eveniat. 2°. Quia, qui in Spiritum Sanctum peccant, directè resistunt gratiæ, sine quâ peccatum dimitti non potest. 3°. Quia, qui peccat ex malitiâ, nihil habet in se, undè remissionem mereatur, et propterèa ipsius peccatum dicitur irremissibile, quamvis absolutè remitti possit.

Resp. 2°. Ad singulos textus. Primò loco loquitur Apostolus de renovatione ad pœnitentiam, quæ fit in Baptismò, non adeam, quæ fit in reconciliatione post Baptismum. Ita exponunt SS. Patres, Chrysostomus, Theodoretus, Œcumenius, Theophylactus, Sedulius, Augustinus, Anselmus, in hunc locum. Et verò, quòd Apostolus hic de Baptismò loquatur, satis apertè innuunt

ca, quæ subjungit, nempe: Non rursum jacientes fundamentum pœnitentiæ fidei Baptismum &c. Item illa: eos, qui semel sunt illuminati; nam apud Dionysium, seu Auctorem Hierarchiæ Ecclesiasticæ c. 2. et alios Veteres Baptismus dicitur Illuminatio, quia est Sacramentum fidei. Et hæc, Rursum renovari; nam, ut S. Augustinus docet, Expos. Ep. ad Rom. per Baptismum proprie renovamur, per reconciliationem curamur. Denique ista, Iterum crucifigentes filium Dei; nam in Baptismo repræsentamus Christi mortem, et sepulturam, ut dicit Apostolus ipsemet Rom. 6. Et sicut Christus semel tantum mortuus est, ita et nos semel tantum baptizari possumus. Apostolus ergo adversus fidei desertores disputat, docetque, neminem sperare debere, se, post Baptismum in Ecclesiâ susceptum, alibi posse jacere aliud fundamentum, et invenire aliud Baptisma; id enim omninò impossibile est, cùm unum sit tantùm verum Baptisma, nec repeti possit.

Eundem sensum habet secundus textus: Verè etenim voluntariè peccantibus, id est, à jam cognitâ, et susceptâ fidei veritate recedentibus non relinquitur hostia pro peccato; non quia non est locus pœnitentiæ, sed quia nulla est verè efficax hostia, nisi mors Christi, quam illi sua apostasiâ contemnunt; nec enim alius Christus inveniri potest, nec alius Baptismus, in quo mors ejus exhibeatur.

Ad 3tium dicimus, Etsi duobus modis non invenisse locum pœnitentiæ; uno

modò apud Patrem suum, quia res perdita erat irrecuperabilis; altero modò apud Deum, quia non rectè poenitentiam egit, prout S. Chrysostomus hunc locum exponit. Apostolus igitur deterrere volens homines à lapsu proponit incertum poenitentiae eventum; ut enim Esau non potuit recuperare hereditatem, quia erat irrecuperabilis, ita peccator non potest recuperare innocentiam, virginitatem, &c. Et quemadmodum Esau non rectè egit poenitentiam, quamvis flleverit, et idèo Deum non placavit, ita saepè peccatores poenitentiam agere videntur, et tamen Deum non placant, quia non agunt poenitentiam, ut oportet.

Ob. 7mo Auctor hujus Epistolae c. 10. 651.
ad probandum Christum esse filium Dei infirmò planè utitur argumentò; adducit enim hanc in rem illud 2. Reg. c. 7. Ego ero illi in Patrem. quae verba sensu litterali, ex quo solida duntaxat pro Christianâ Religione petuntur argumenta, nonnisi de Salomone intelliguntur. Atqui longè perspicacior erat S. Paulus, quàm ut tam infirmò ad probandum praecipuum Religionis Christianae Caput, argumentò uteretur.

Resp. Eodem modo argumentatur idem Apostolus Rom. c. 10. et 1. Cor. c. 9. Neque tamen dici potest non habere illum Auctorem, vel eum solidè non argumentari. Argumentum igitur hujus Apostoli ideò fortissimum est, quia illi ipsi, ad quos scribebat, Salomonem typum Christi gestisque admittebant, nec id negare poterant, ut

probat S. Augustinus, lib. de Unit. Eccles. c. 8. Nam et 2. Reg. c. 7. et Psal. 71. dicuntur multa de Salomone, prout erat figura Christi, ut illud: Stabitiam regnum tuum in æternum. Et illud, Dominabitur à mari usque ad mare: et adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes servient ei, p. Familiare quoque erat Hebræis Scripturæ verbis sensum mysticum, et Allegoricum tribuere, ut constat.

Porrò si in recensendis S. Pauli Epistolis temporum, quibus scriptæ fuerunt, atque Chronologiæ ordinem servare velimus, primò locò ponere oportebit binas, quæ sunt ad Thessalonicenses, hæ enim an. Chr. 52. exaratæ perhibentur. Sequuntur deindè Epistola ad Galathas, an. 56. Ad Corinthios, duæ, an. 57. Ad Romanos, una, an. 58. Ad Philippenses, una; Ad Colossenses, una; Ad Philemonem, una; Et ad Hebræos, una, an. 62. Ad Timotheum, prima, Et ad Titum, una, an. 64. Et denique ad Timotheum, secunda, an. 65.

652. De Septem Epistolis Catholicis
seu Canonicis.
Earumque Autoribus.

Græci Catholicas seu Universales appellarunt Septem illas Epistolas, quas sub hoc nomine inter sacra Novi Testamenti volumina legimus, quia plerique earum Ecclesiis particularibus scriptæ non fuerunt quemadmodum S. Pauli Epistolæ. Verisimile est, ideò etiam Canonicas, præsertim in Ecclesiis Occidentis, vocatas fuisse, tum quia

ex variis aliis, quæ sub Apostolorum nomine circumferebantur selecta, ac in Canonem rejectis aliis ab Ecclesiâ relata fuerunt; tum quia etiamnum de illarum quibusdam dubitatum in Ecclesiâ fuit, num inter libros Canonicos essent recensendæ.

Hoc porrò ordine in nostris, ut et in Græcis Biblijs collocantur. Epistola S. Jacobi Apostoli. Duæ S. Petri. Tres S. Joannis. et denique una S. Judæ. Tempore tamen S. Hieronymi, seu Auctoris Prologi in Septem Epistolas Canonicas exemplaria Latina alio ordine eas recensebant, collocatis scilicet primò loco duabus S. Petri, ut, inquit idem Auctor*, quòd Petrus primus in ordine Apostolorum, primo etiam sint ejus Epistolæ in ordine cæterarum. Verùm hâc ratione etiam ante Epistolas S. Pauli collocari debuissent.

* Hieron. Prolog. in 7. Ep. canonic.

De Jacobo Apostolo, ejusque Epistolâ.

Jacobus Apostolus Alphæi filius, ob religiosa et castissima vitæ meritum cognomento Justus*, quem Paulus Galath. c. 1. v. 19. fratrem Domini appellat, Marcus verò* Jacobum Minorem, ad distinctionem Jacobi filii Zebedæi ac Salomes fratris Joannis Evangelistæ, qui, quòd ætate illum superaret, Major dictus est; primus fuit Jerosolymæ Episcopus.

* Clem. Alexand. et Hegesipp. apud Euseb. lib. 2. Hist. c. 1.
* cit. v. 40.

Nonnulli, apud Hieronymum*, existimarunt, eum fuisse filium Joseph ex aliâ quàm Dei genitrice Mariâ, uxore*. At ex communi sententiâ parentes habuit Cleo-

* De Script. Eccl. In Jacobo.
* Epiph. apud Sint.
* Senens. Bib. Sanct. lib. 1.

pham, alio nomine Alphæum dictum, et Mariam Beatæ Virginis Sororem germanam*; quare Jesu Christi consobrinus habebatur; statimque post passionem Domini ab Apostolis Jerosolymorum Episcopus ordinatus est.

* Hieron. loc. cit.

Cùm igitur Evangelium ibidem propagaret, Judæi populi Optimatum invidiam in se concitavit: Hi ergò captâ occasione obitûs Festi Judææ pro Romanis Præfecti, et absentiæ Albini illius Successoris è Templi pinaculô Jacobum præcipitem egerunt: ille ex lapsu adhuc superstes, illum pro inimicis suis genibus flexis ad Deum preces fundit, Annani Annæ Summi Sacerdotis filii jussu lapidibus obrutus est*, ac tandem fudonis fusta confractô capite animam efflavit*; Sepultúsque est in eôdem locô juxta Templum, ubi martyrium consecraverat, ejúsque monumentum ibidem erectum celeberrimum fuisse dicitur usque ad eversionem Urbis per Romanos factam*.

* Joseph. Antiquit. l. 20. c. 8.

* Clem. Alex. Euseb. Epiph.

* Euseb. lib. 2. Hist. c. 23.

655. Ipsius nomine libri nonnulli à veteribus Hæreticis suppositi fuerunt; ut Proto=Evangelium S. Jacobi, quod adhuc extat, et Orientalibus notissimum est. Liturgia ejus nomine inscripta, quæ etiam superest.

Verùm unica Epistola, eâque, de quâ nunc agimus, in censu Canonicarum Scripturarum ab Ecclesiâ reponitur; cujus apud nos quinque numerantur Capita; Græci autem eam in septem capita distinguunt.

656. Datam fuisse credimus paulò ante ipsius obitum, qui ad annum Christi 62. consignatur. Duodecim Tribubus per varia loca dispersis generatim est inscripta. In

eâ bonorum operum necessitas adstruitur adversus pravam quorumdam interpretationem, qui S. Pauli dictô, fidem nempe, non autem opera legis justificare, abutebantur.

Quamvis ad Judaos dispersos sit directa Græcô tamen sermone conscripta fuisse creditur, cùm in adducendis ex Veteri Testamentô locis Septuaginta Interpretum Versionem sequatur, nemon Græca lingua apud Orientales etiam Judaos vulgò eo tempore jam obtinerct.

De hâc Epistolâ an verè Apostolica esset, quosdam olim dubitasse memorat Eusebius, lib. 3. Hist. c. 25. ut et Hieronymus, lib. de Vir. Illust. Lutherus autem in Prolog. hujus Epist.* Brentius, Kemnitius, et Centuriatores Magdeburgenses, loc. sup. cit. eam prorsus contemnunt, Lutherusque Stramineam vocat. Erasmus verò in annotationibus ad hanc Epistolam, illam non redolere Apostolicam auctoritatem affirmat. De ipsius Auctore dubitat Cajetanus; unde et minoris auctoritatis eam, quàm cæteras esse vult. Contra quos omnes ponitur

657.

6

* edit. germ. prim.

Conclusio.

Epistola Jacobi Canonica est, et Apostolica.

658.

Prob. Conclusio 1.° Ex Conciliis Laodicenô, Carthaginensi III. Milevitanô, Can. 7. Florentinô sub Eugeniô IV. et Tridentinô passim jam laudatis, quæ illam sub S. Jacobi Apostoli nomine in sacrarum Scripturarum Catalogô collocant;

484.
~~488.~~
659. Prob. 2.do autoritate Summorum Pontificum Innocentii I. Ep. ad Eugenium, Gelasii I. in Concilio Septuaginta Episcoporum, qui illam et Canonicam, et Jacobi Apostoli esse declarant.

Alia adhuc antiquiorum Romanorum Pontificum monumenta, ut Clementis I. Epistolam Secundam, Anacleti, Urbani I, Alexandri I. Marcelli I. pro autoritate hujus Epistolæ adducunt Melchior Canus, de Loc. Theol. lib. 2. c. ii. et Sixtus Senensis, Bibl. Sanct. lib. 7. Hæres. 9. Verùm quia hæc monumenta aberuditis conficta, hisque Summis Pontificibus falsò adscripta censentur, ea hic in tantùm duntaxat valere volumus, quòd scilicet, si non ab his Summis Pontificibus profecta sint, saltem veterum quorundam Scriptorum autoritatem obtineant.

660. Prob. 3.tio autoritate Ecclesiæ ipsius, quæ præcipuè ex c. 5. v. 14. hujus Epistolæ Sacramentum extremæ unctionis priùs in Evangeliò S. Marci insinuatum confirmet. quemadmodùm ex Decretò Innocentii I. atque ex iis, quæ post ipsius tempora celebratæ fuerunt Synodis constat.

661. Prob. 4.to autoritate SS. Patrum, et præter illos, quorum testimonia supra part. i. c. 5. adduximus, hujus Epistolæ tanquam divinæ autoritatis meminerunt Dionysius, de Divinis Nominibus. Hieronymus Ep. ad Paulin. de Studiò Scriptur.

Augustinus, lib. 2. de Doct. Chr. Ruffinus, in expos. Symb. Isidorus, lib. 6. Etymolog. Damascenus, lib. 4. c. 18. et alii. 485.

Prob. 5.to testimonio ipsorum nostræ Religionis Adversariorum, qui communi consensu hanc Epistolam velut Canonicam, et divinæ auctoritatis suscipiunt. Ut Calvinus, qui, ad recipiendam, inquit*, hanc Epistolam sufficit mihi, quòd nihil Apostolo Christi indignum contineat. Eum sequuntur ipsius Sectatores, qui unanimiter illam velut Canonicam suscipiunt. 662.

* Comment. in Ep. Jacobi.

Socinus illam non modò tanquam Canonicam, sed etiam velut à Jacobo Apostolo scriptam recipit, atque illius traditionem probat auctoritate veterum exemplarium Syriacorum*.

* De aut. S. Script. c. 1. n. 2.

Imò Lutherani, non obstantibus objectionibus, quas illorum Magister Lutherus adversus hanc Epistolam effutiit, modò eam recipiunt non secus ac Catholici, atque sacris Scripturis adnumerant, ajuntque*, post majorem illuminationem, ut dies diem docet, verba illa durissima, quibus nempe eam Stramineam vocabat Lutherus, in posterioribus ipsius Sacrorum Bibliorum editionibus omissa fuisse, nec post annum 1526. in ullâ amplius editione Stramineam eam vocari.

* Raithius Vind. Vers. German. Luther. Thes. 21.

Prob. Denique 6.to ratione Theologicâ ab ipso Calvino desumptâ. Hæc Epistola nihil contrà fidem et bonos mores continet, quin potiùs etiam; et istos apprimè commendat, nec proinde quidquam Apostolo indignum habet. Ergo meritò Canonicis Scripturis adnumeratur, atque inter divinos Sacræ Scripturæ Codices ab Ecclesiâ recensetur, p. 663.

486.
~~490. 477.~~
664.

Solvuntur Objectiones adversùs positam Conclusionem.

Ob. 1º Eusebius, et Hieronymus suprà citati testantur, hanc Epistolam universim ab omnibus suâ ætate receptam non fuisse velut Canonicam, et Apostolicam, ac paulatim procedente duntaxat tempore obtinuisse auctoritatem. Ergò et nunc de eâ dubitare fas est; ut pote quòd testimonia, et Traditio, quibus ipsa ad hoc, ut Canonica dici et esse posset, fulciri deberet, inter se non conveniant.

Resp. neg. cons. Profectò Eusebius citatis lib. 2. Hist. c. 23. et lib. 3. c. 19.* asserit, hanc S. Jacobi Epistolam suâ ætate publicè legi in plerisque Ecclesiis. Et quamvis veteres aliqui iique pauci, de hâc Epistolâ dubitare visi sint, satis est ut tanquam Canonica agnoscatur, quòd sæculis sequentibus sufficientia monumenta fuerint inventa, quibus hæc Epistola libris Canonicis Novi Testamenti accenseretur, omnesque totius mundi Ecclesiæ eam ut talem modò suscipiant. Nec paucorum Veterum dubitatio, tot Patrum, Conciliorum, Ecclesiarum pro eâdem Epistolâ testimoniis quidquam officere potest.

* edit. Christophorson.

665. Ob. 2dò. Auctor illius est omninò incertus, nec hactenùs innotuit quis ille Jacobus sit, qui eam scripsisse dicitur. Ergò et ipsa incertæ est auctoritatis, adeoque nec Canonica.

Resp. 1º trans. ant. neg. cons. Etsi enim certò statui non posset, quisnam ille Jacobus fuerit, qui hanc Epistolam scripsit, id non obest, quin velut Canonica ab omnibus suscipi possit, ac debeat; sufficit enim, quòd nihil Apostolò Christi indignum con-

tineat, atque à quodam Christi Discipulô, et Apostolô enarata fuerit.

Resp. 2d. neg. ant. Omnia à nobis adducta Patrum, Conciliorum, Pontificum Romanorum, necnon ipsius totius Ecclesiæ testimonia declarant, eam Scriptam fuisse à S. Jacobô Minore Alphæi filiô.

Ob. 3tiô Auctor hujus Epistolæ non utitur solitâ Apostolorum salutatione, sed merè profanâ, ut qui in eâ nec de Jesu Christô, nec de ipsius gratiâ et pace quidquam memoret, imô nec se Apostolum nominet, sed servum duntaxat Jesu Christi his verbis: Jacobus Dei, et Domini nostri Jesu Christi servus, Duodecim Tribubus, quæ sunt in dispersione salutem. Quæ salutatio apud Gentiles duntaxat fuit usitata. Ergo et ipsa Epistola profana est, nec alicujus Apostoli, &c. 666.

Resp. 1o neg. ant. Quod si ista salutatio profana est censenda, magis profectô profana est illa, quæ habetur Act. 15. necnon ab Apostolis ex Conciliô Jerosolymitanô ad Gentes Scribentibus usurpata fuit his verbis: Apostoli, et Seniores fratres his, qui sunt Antiochiæ, Syriæ, et Ciliciæ fratribus ex gentibus salutem. Atqui nullus, nisi stolidus, et vesanus hanc Apostolorum salutationem ut profanam reprehendere audebit, aut ob eam Epistolam illam ab Apostolis ad Gentium fideles Scriptam iis abjudicare; ergo etiam infamis reputetur, oportet, quisquis adductam S. Jacobi Epistolam ut profanam reprehendere, aut eidem abjudicare ausus fuerit. Neque etiam S. Joannes Apostolus solitâ Apostolorum salutatione primam et tertiam Epistolas suas orditur; neque

S. Paulus in Epist. ad Philippenses, in utraque ad Thessalonic. et ad Philemon. se vocat Christi Apostolum; quæ tamen perindè non minùs certò horum Apostolorum esse censentur.

Resp. 2.º Neg. quòd in illâ Salutatione nullam Dei, et Jesu Christi mentionem faciat; contrarium enim patet ex ipsis Salutationis verbis, quibus se Servum Dei, et Domini nostri Jesu Christi nominat. Nec enim ullum alium titulum sibi assumere poterat, qui ministerium suum magis exprimeret, præsertim cùm Judæis scriberet, qui Veteris Testamenti lectione titulo Servi Dei jamerant assueti. Et cùm hæc alia verba addit: Et Domini nostri Jesu Christi, declarat, se esse unum ex Ministris novæ Legis à Messiâ annuntiatæ. Quòd autem in hac Salutatione se Apostolum non nuncupet, id non obest, quominùs Christi Apostolus, et Discipulus fuerit, ut qui se Servum ipsius, idest, Ministrum dicat. Arbitramur porrò, id eum cautè fecisse, ne videlicet ili dispersi Judæi, ad quos scribebat, arbitrarentur, se velle illis persuadere, quasi esset eorumdem Apostolus, cùm tamen Hierosolyma duntaxat esset Apostolus.

667. Ob 4.tò Hujus Epistolæ Autor c. 1. v. 12. ait, quòd Deus neminem tentet. At Genes. c. 22. v. 1. dicitur: Tentavit Deus Abraham. Et Deuter. c. 13. v. 3. Tentat vos Deus vester. Ergo &c.

Resp. Duplex est tentatio, una seductionis, quæ nempè inuitat ad peccatum, altera probationis tantùm, quæ est ad majus meritum, meliorémque coronam. De priori loquitur S. Jacobus, dum ait, Deum neminem

2. 218

tentare. De hac verò est sermo in Genesi, et Deuteronomio; hac enim solâ probationis tentatione dicitur Deus tentare, ut det luctæ materiam, victoriæ meritum et gloriæ.

Ob. 5.to Idem Auctor ab analogiâ doctrinæ Apostolicæ multùm aberrat; c. 2. v. 14. 17. 24. et seq. namque justificationem non soli fidei, sed operibus adscribit; cùm tamen S. Paulus Rom. c. 3. v. 28. et c. 4. dicat hominem justificari ex fide sine operibus. Imò pretensus Jacobus iste in hac suâ Epistolâ de opere Christi, et doctrinâ fidei nihil commemorat, sed sola opera commendat. Ergò nec Apostolica est. p.

668.

Resp. cum S. Augustinô* neg. ant. Non enim pugnant inter se hi duo Apostoli: nam Paulus loquitur de primâ justificatione, qua homo fit justus ex injustô, et nomine operum intelligit opera, quæ fiunt sine fide, et gratiâ, solis nempè liberi arbitrii viribus. Jacobus autem loquitur de secundâ justificatione, qua quis ex justô fit justior, juxta idem Apocalyp. ult. Qui justus est, justificetur adhuc; et nomine operum intelligit opera, quæ fiunt cum fide, et auxiliô gratiæ Dei. Jacobus ergo adversùs eos, qui malè intellectis S. Pauli sententiis Rom. c. 3. et 4. nolebant benè operari, de solâ fide præsumentes Abrahami opera commendat, cujus fidem Paulus laudat. Juxta Paulum ergò Abraham justificatus est ex fide tanquam ex radice, et fundamentô; secundùm Jacobum justificatus est ex operibus tanquam ex fructu, et superædificatione. Sunt ergo inter se concordes. Vid. S. Aug. de fide* p.

* Præf. in Psal. 31.

* Aug. de fid. et oper. c. 14.

490.
~~494.~~ ~~[illegible]~~
669.

De Epistolis B. Petri Apostoli.

S. Petrus Princeps Apostolorum à Christô constitutus, Bethsaidâ oriundus, filius Joannis et S. Andreæ Apostoli frater*, primùm Simon, vel Simeon, deinde ubi ad Apostolatum vocatus fuit, Cephas nomine Syriacô, quod Petram significat à Christô nuncupatus est. Ædes habebat in Capharnaum ad lacum Genesareth, ubi uxor, et socrus ejus morabantur*.

i * Joan. c. 1. v. 43. et 44.

k * Marc. c. 1. v. 29. Matth. c. 8. v. 14. Luc. c. 4. v. 38.

Andreas omnium primus à Christô invitatus, cùm fratrem obvium habuisset, asserens se Messiam invenisse idi persuasit, ut secum ad eum veniret*, an. Chr. 30. vel circiter. Vix Petrum intuitus Jesus, et nomen ipsius, et genus prodidit; tum ait, in posterum Cephas, idest, Petra appellaberis. Romæ martyriô coronatus est anno Chr. 66. unacum Beatô Paulô Apostolô, vel ut alii volunt an. Chr. 67.

l * Joan. c. 1. v. 41.

672. Duæ in Sacrarum Scripturarum Codice referuntur idius Epistolæ, quarum prima Scripta creditur an. Chr. 50. Idi scribendæ, uti et phrasibus suggerendis operâ Marci usum Apostolum tradunt; tabellionem verò habuisse Sylvanum, eundem fortassè ac Silam in Actibus Apostolorum celebrem. Scripta est Babylone, idest, Romæ, prout interpretantur Eusebius, lib. 2. Hist. c. 15. Hieronymus*, De Vir. Illust. c. 8. et Oecumenius, In 1. Pet. c. 5.

Inscripta est ad fideles Bithyniæ, Ponti, Galatiæ, Asiæ, et Cappadociæ. Quamquam autem fideles ex Judæis potissimùm respiciat, fideles tamen ex Ethnicis non negligit. Græcô Sermone, et dignâ Principe Apostolorum energiâ est exarata. Ejusquinque

sunt capita, in quibus totus est in tradendis vi-
ta Christiana preceptis.

Secundam ad eondem dedit paulò ante 670.
obitum suum, annò nempe 66. Christi. In
eâ fideles hos etiam atque etiam monet, ut
tradita ab Apostolis doctrina adhereant, bo-
norum scilicet operum exercitiò, nihil cu-
rantes ea, quæ à pravis Doctoribus, Secta-
toribus nempè Simonis Magi, ut vulgò credi-
tur, jactabantur. Sermo in illâ incidit
de Pauli Epistolis, quas Petrus laudat, addens,
ab indoctis aliquibus eas in pravum sensum
detorqueri. Tria sunt illius capita.

De illius autoritate olim quidam 6
dubitare visi sunt, ut tertantur Origenes,
Tract. 5. in Joan. et Hom. 13. in Genes. Item
Hom. 7. in Joan. Eusebius, lib. 3. Hist. c. 19.
et Hieronymus, de Script. Eccles. in Petro. No-
viter verò Lutherus. Sit

Conclusio.

Hæc secunda S. Petri Epistola est verè 671
ab ipso conscripta, et Canonica.

Prob. Conclusio 1.º Ex ipsamet Epistolâ
ac quidem 1.º se ipsum illius Autorem esse
Petrus ipse statim prodit ipsius Epistolæ ini-
tiò, cùm hisce cam[illegible] exorditur: Simon Pe-
trus servus, et Apostolus Jesu Christi, c. 1. v. 1.
2.º Ibidem disertis verbis testatur, se Chris-
to adfuisse, cùm in monte sanctò transfigu-
raretur, à v. 16. usque ad 18. 3.º c. 3. v. 1. tes-
tificatur, se priorem Epistolam jam ad ipsos
dedisse, seu scripsisse. 4.º denique eodem
c. 3. v. 15. et 16. mentionem facit Epistolæ ad
Hebræos aliarumque à B. Paulo exaratarum
quem charissimum fratrem suum appellat.

Ergo dicere oportet, vel S. Petrum hujus Epistolæ Auctorem esse, vel impudentissimum quemdam nugatorem, et impostorem, qui turpiter nobis imposuerit, ut se fidelibus omnibus pro Petrô venditasset. Atqui hoc dici non potest: qui enim unquam fieri potuisset, ut SS: Patres, universáque Ecclesia, quæ utique errare non potest, hunc circulatorem inter Sacros Scriptores computasset, et in Conventibus fidelium ejus librum in Sacris etiam mysteriis legi jussisset? Ergò dici debet illius auctorem verè esse Petrum.

672. Prob. 2º. Auctoritate Veteris Ecclesiæ Patrum, ut Origenis, Eusebii, Hieronymi, locis supra citatis. Clementis Alexandrini, in lib. Hypotyp. Auctoris Synopsis. Gregorii Nazianzeni, in Carmine. Et aliorum, qui eam et à S. Petrô Scriptam, et Canonicam esse tuentur.

673. Pb. 3tiò Auctoritate Conciliorum, quæ Sacrorum librorum Catalogum ediderunt, cui eam quoque attexuerunt: Necnon Universalis Ecclesiæ, quæ, ut primùm dictum est, eam Sacris Scripturis accensuit, atque in fidelium conventibus, necnon Sacris mysteriis eam legi jussit, et jubet.

674. Pb. 4tò testimoniô Acatholicorum, ut Calvini, qui argument. Connecent. in 2. S. Petri Epist. ait, quòd omnibus ejus partibus Spiritus Christi se manifestet, sibique conscientiæ duceret, si illam rejiceret. Flacius quoque Illyricus Centuriatorum Magdeburgensium primipilus Glossas quoque in hanc Epistolam scripsit, quin ullatenus dubitaret, eam

esse illius, cujus nomen præsefert, scilicet S. Petri Apostoli. 493. ~~497~~.

C Objicitur quidem, quòd hujus Epistolæ Stylus prorsùs differat à Stylô prioris S. Petri Epistolæ, adeoque non videatur esse illius, sed alicujus alterius, consequenter nec Canonica. 675. 4 220

Respondet S. Hieronymus*, hanc Styli diversitatem adscribendam esse variis, quibus S. Petrus pro rerum necessitate usus est, Interpretibus. Testatur quoque Clemens Alexandrinus, lib. 7. Strom. non modò S. Marcum, sed et Sauciam quemdam eandem Epistolam interpretatos fuisse. Imò in Novô Testamentô fit mentio eorum, qui primis illis Apostolicis temporibus Interpretum munere fungebantur. Igitur ex binarum harum Epistolarum Styli diversitate, Interpretum duntaxat, non verò Auctorum diversitas inferri potest, aut debet.

m * Ep. ad Hedib. quæst. 11.

De Epistolis S. Joannis Apostoli. 676.

Tres numerantur apud nos hujus Apostoli Epistolæ, quarum prima ex Veterum traditione, prout testatur S. Augustinus*, ad Parthos est directa. In eâ quinque Capitibus explicatur Incarnationis Dominicæ veritas, et Oeconomia; traduntúrque varia documenta cùm ad fidem, tum ad mores pertinentia.

n * Quæst. in Evang. lib. 2. c. 39.

Ab omnibus semper suo Auctori fuit adscripta*, quælibet etiam illius periodus Joannis Apostoli Stylum apertè redolet.

o * Euseb. lib. 3. Hist. c. 19. edit. Christophorson.

De illis tamen verbis, quæ leguntur c. 5. v. 7. nempe, Tres sunt, qui testimonium 677.

dant in cœlo, Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus, et hi tres unum sunt, an verè S. Joannis sint, et ad hujus Epistolæ contextum pertineant, dubium aliquod extitisse, et nunc etiamnum esse debere, contendit Erasmus. Richardus Simonius etiam nihil non movet*, ut horum verborum auctoritatem penitus infringat, atque ex margine, in quo per modum Scholii à librario quodam posita fuisse ait, in ipsum textum ab aliis translata fuisse probet. Sed contra hos ponitur

p * Hist. crit. du Nouveau Testam. lib. 1. c. 18.

Conclusio.

578. Hæc verba c. 5. v. 7. Epistolæ 1.a S. Joannis Apostoli verè illius sunt, et ad ipsum textum pertinent.

Prob. Conclusio 1.a Ex ipso hujus Epistolæ contextu: nam cum vers. 7. dixisset S. Joannes, Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus: et hi tres unum sunt; statim versum 8. à particulâ copulativa incipit dicens, Et tres sunt, qui testimonium dant in terrâ: Spiritus, et aqua, et sanguis: et hi tres unum sunt. Ad quid autem v. 8. particula Et, nisi quia opponit versum 7. cui opponitur; duo enim hæc extrema Cœlum, et Terra ad se invicem refert, et inter ea comparationem instituit, atque ea sibi invicem opponit. Ergò iste versus 7. est verè S. Joannis, et ad ipsum Epistolæ textum pertinet, aliàs mana, confusa, et perturbata ipsius oratio fluere dici deberet.

Adde, quod vers. 6. dixerat, Jesum venisse in aquâ, sanguine, et Spiritu, qui Spiritus testificatur Christum esse veritatem. Vers. 8. autem ait, tres igitur in terrâ Spiritum nempe, Aquam, et Sanguinem testificari, Christum esse verum hominem, hosque tres

unum esse. At vers. 7. dicit, tres etiam in coelô, videlicet Patrem, Verbum, et Spiritum Sanctum, dare testimonium, Christum verum esse Dei filium, hósque unum esse. Demum vers. 9. hæc duo testimonia terrestre, et coeleste simul jungit, atque inter ea paritatem instituens ait, testimonium Dei majus esse, quàm hominum seu terrestrium quamvis et istud suscipiendum sit. Si, inquit, testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est. Ergo hic versus 7. ab omnibus, qui judiciô et ratione utuntur, velut genuinus, et à S. Joanne conscriptus est admittendus.

Pb. 2dô auctoritate Ecclesiæ, quæ hæc versûs 7. hujus Epistolæ verba publicè in sacrô officiô legit Dominicâ in Albis. Concilium quoque Tridentinum, dum omnes Scripturæ sacræ libros cum omnibus suis partibus et prout in Ecclesiâ legi consueverunt, necnon in veteri vulgatâ Latinâ Scripturarum editione habentur, suscepit, versum 7. hunc istius Epistolæ unà utique suscepit, ut qui in Ecclesiâ legi solitus fuerit, et adhuc soleat, necnon in veteri vulgatâ Scripturarum editione contineatur, adeoque hujus Epistolæ partem constituat. 679.

Annô item 484. teste Victore Vitensi Episcopô* Episcopi Mauritaniæ, et Sardiniæ numerô ferè 400. in professione fidei eorum nomine ab Eugeniô Carthaginensi Episcopô Hunerico Wandalorum Regi oblata hæc inter alia eloquuntur: Ut adhuc luce clarius unius divinitatis esse cum Patre, et Filiô Spiritum Sanctum doceamus, Joannis Evangelistæ testimoniô comprobatur. Ait namque, Tres sunt, qui testimonium perhibent in coelô,

*lib. 2. persecut. Afric. provinc.

Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus; et hi Tres unum sunt.

680. Prob. 3tio Auctoritate Veterum Ecclesiæ Patrum, ut S. Cypriani, qui de Patre, inquit*, Filio, et Spiritu Sancto Scriptum est: et hi Tres unum sunt. S. Athanasii, qui in Disputatione contra Arium eadem verba usurpat. S. Hieronymi, qui conqueritur in Proloq. ad Epistolas Canonic. versum hunc ab infidelibus Translatoribus omissum fuisse. Victoris Vitensis, qui 400. Mauritaniæ, et Sardiniæ Episcoporum prius à nobis adductum de hujus versûs veritate testimonium loc. cit. refert. S. Fulgentii, qui totum hunc versum tanquam verè S. Joannis adversus Arianos adduit*, in Respons. ad object. Arian. Cassiodori, qui et hunc versum ex S. Joannis Epist. 1. c. 5. refert, in Summario c. 5. Ep. 1. S. Joan.

* lib. de unit. Eccles.

681. Prob. 4to Ex antiquis Mss. Codicibus tum Græcis tum Latinis, in quibus hic versus legitur. ut in Codice quodam Britannico, cujus ob vetustatem tanta fuit apud Erasmum ~~critica~~ auctoritas, ut versum hunc in præcedentibus suis versionibus omissum, in posterioribus restituerit. In Codicibus, quibus usi sunt Autores editionis Complutensis an. 1517. quo de re hæc ait Cardinalis Ximenes, in Præfat. Maxima laborum pars in eo præcipuè versata fuit, ut castigatissima omni ex parte, vetustissimáque exemplaria, Hebraica, Græca, et Latina pro Archetypis haberemus. In Septem Codicibus, quos Robertus Stephanus ex Italiâ, Galliâ, et Hispaniâ conquisitos in adornandâ suâ Novi Testamenti editione

an. 1550. adhibuit. In Codice Latinô Bibliotheca S. Germani à pratis ante 800. annos sub Lothariô Rege exaratô. In codice Latinô FF. Praedicatorum Parisiensium ante 400. vel 500. annos conscriptô, et emendatô ex Codicibus Mss. jussu Caroli Magni exaratis, ubi etiam ad hunc versum addita est in margine hac nota: Hic corrupti quidam libri Graecorum, ut ait B. Hieronymus, hoc capitulum non habent, quo maximè fides catholica roboratur. In codice antiquissimô Corbejensi, et aliis multis, quos laudant Monachi Benedictini Congregationis S. Mauri in Galliâ, in annot. ad Prolog. Hieronym. in Epist. Canonicas. In Codicibus, quibus usi sunt veteres, quorum auctoritatem adduximus, Patres. Denique in omnibus ferè Mss. Codicibus, qui à 600. et quod excurrit, annis conscripti fuerunt. Ergo meritò hic versus censetur esse S. Joannis, et ad textum 1ae illius Epistolae pertinere.

Prob. 5tô testimoniô omnium recentiorum Scriptorum Heatholicorum aque ac Catholicorum, qui nostram tuentur sententiam. Ut Erasmus, qui, cùm in priori suâ, ut jam dictum, Novi Testamenti editione hunc versum omisisset, postèa tamen, meliora sapiens, illum restituit. Calvinus, qui illum, quòd, si addatur, filus orationis optimè fluat, atque in emendatioribus, et melioris notae exemplaribus inveniatur, recipiendum decernit, Comment. in Ep. 1. Joan. c. 5. v. 7. Cum sequitur Beza, qui ait*, hunc textum retineri

682.

* Not. in 1. Joan. c. 5. v. 7.

debere, coquòd illius pars sit; et cum ipso omnes Calvinistæ.

Omnes quoque Lutherani, qui in omnibus suis editionibus hunc versum, quem ipsorum Magister Lutherus deleverat, textui ipsius S. Joannis Epistolæ restituerunt, atque velut validissimum argumentum Anti-Trinitariis opposuerunt.

Nihil hic de Scriptoribus Catholicis dicemus, cùm certum sit, omnes versum hunc et S. Joannis esse, et ad textum pertinere tueantur, si unicum Simonium excipiamus, qui hic contra torrentem niti vele videtur, sed profectò frustrà, ita ut non immeritò eidem illud Terentii occinere possit: frustrà niti, et laborando nihil aliud, quàm odium quærere, extremæ dementiæ est.

Solvuntur Objectiones à Simonio contra Conclusionem nostram propositæ.

683. Simonius nihil contra argumentum quod pro nostrâ sententiâ ex ipso Epistolæ S. Joannis textu deduximus, movet; necnon relictâ nobis etiam Ecclesiæ, et Concilii Tridentini autoritate, adducta à nobis Patrum testimonia impetit, atque

Obiicit, seu contendit 1.° S. Cyprianum locò à nobis citatò hæc verba, Et hi tres unum sunt retulisse duntaxat, atque Patri, Filio, et Spiritui Sancto adaptasse ea, quæ in omnibus exemplaribus leguntur circa testimonium Spiritûs, Aquæ, et Sanguinis, de quibus dicitur, Et hi tres unum sunt, atque idcò eum dixisse: De Patre et Filiò, et Spiri-

tu Sancto Scriptum est, et hi tres unum sunt.

Eam suam expositionem fulsit auctoritate Facundi cujusdam Africani Scriptoris, qui istud S. Joannis de Spiritu, Aquâ, et Sanguine testimonium à B. Cypriano de Patre et Filiô, et Spiritu Sanctô dictum intelligi ait.* * Facund. pro defens. Trinit. capit. lib. i. c. 4.

Resp. Nimis specifica et aperta sunt S. Cypriani verba, quam ut in alienum sensum quoquo modô detorqueri possint. S. Cyprianus absolutè et disertè ait, De Patre, et Filiô, et Spiritu Sanctô Scriptum est, et hi tres unum sunt, ubi autem id Scriptum est? Scilicet apud Joannem. Nullus hû ei sermo de testibus terrestribus Aquâ, Sanguine, et Spiritu.

Quod Facundum spectat, bonus ille vir, nequidem legerat S. Cyprianum, ut qui ex ipso Epistolam seu librum de Trinitate citet, in quo ea, quæ memorat, idem scripsisse ait,* cùm tamen hic S. Doctor nullam Epistolam, aut librum de Trinitate scripserit sed Libô de unitate Ecclesiæ duntaxat Trinitatis divinæ unitatem ex adductô Ep. i. S. Joan. c. 5. v. 7. demonstret. Audiverat fortè, vel apud quemdam alium Scriptorem legerat Facundus, S. Cyprianum in quodam opere ex c. 5. Ep. i. S. Joannis quidpiam de Trinitate, et unitate divinâ adduxisse, nec, cùm in hô Scriptura mancô et depravatô exemplari versum 7. c. 5. hujus Epistolæ invenisset, arbitratus est, hunc S. Doctorem illa, quæ de Spiritu, Aquâ, et Sanguine ibidem v. 8. dicuntur, de divinâ Trinitate esse interpretatum, quod falsum esse apertè declarant ipsamet S. Cypriani verba. * apud Simon. Hist. crit. du N. T. l. i. c. 18.

Sane S. Fulgentius Facundô isto et ætate, et auctoritate superior, adductô hoc

x * cit. loc. capitis 5. versu 7. Epist. hujus hæc subjungit*, Quod etiam Beatissimus Martyr Cyprianus in Epistolâ de unitate Ecclesiæ testatur dicens: De Patre, et Filio, &c. Dispiciat modò Simonius, cui magis hic credendum sit; Facundo suo, an S. Fulgentio? Plura adhuc pro vindicandâ hac S. Cypriani sententiâ proferre possemus argumenta, verùm hæc sufficienter ostendunt, quòd hic malam causam agat Simonius.

684. Contendit 2.do S. Athanasium neutiquam versum 7.mum cap. 5.ti Ep. 1. S. Joan. in suâ disputatione contra Arium adduxisse sed hæc duntaxat verba: Et hi tres unum sunt. quæ sicut Facundus de illo testatur, Trinitati adaptat.

Resp. Equidem verum est, quòd citatô locô circa finem S. Athanasius ex Ep. 1. S. Joannis hæc duntaxat dicat: Insuper præter ista omnia Joannes dicit: Et hi tres unum sunt. At luce meridianâ clarius est, ibi eidem neutiquam sermonem fuisse de versu 8. c. 5. ejusdem Epistolæ, seu de Spiritu, aquâ, et sanguine terrestribus testibus, quos deinde per accommodationem ad tres divinas personas inflecteret /: quod nimis sanè frigidum et imbelle argumentum adversùs Arium fuisset, atque ab ipso facili negotiô diluendum :/ Sed de versu 7. dicti c. 5.ti Ipsi enim toto disputationis contextu, et paulò ante adductum S. Joannis testimonium nonnisi de Patre, Filio, et Spiritu Sanctô est sermo, eaque omnia, quæ congesserat, et protulerat cùm ex Veteri, tùm ex Novô Testamentô ad evincendam Trinitatem Divinam, Patrem nempe, Filium, et Spiritum Sanctum, testimonia, hisce velut epiphonemate concludit: In-

501.

super præter ista omnia Joannes dicit: Et hi tres /: Pater scilicet, Filius, et Spiritus Sanctus, hæc enim tria nomina semper inculcat :/ unum sunt. Malæ fidei proinde est Simonius, quòd hæc S. Athanasii verba in alienum sensum detorqueat.

Contendit 3.tiò Citatum à nobis Prologum in Epistolas Canonicas falsò attribui S. Hieronymo, quod multis rationibus et conjecturis probare nititur. Unde concludit, testimonium, quod ex Prologô illo adduximus, falsò etiam illi adscribi. 685.

Resp. Hunc Prologum tanquam S. Hieronymi inveniri in S. Scripturæ exemplaribus ante 700. et 800. annos, atque in pluribus tempore Caroli Magni editis. Burnetus Anglus etiam testatur*, illum in omnibus, quæ viderat exemplaribus Mss. ut et in Ms. Basileensi contineri. Joannes quoque Oxoniensis Episcopus in Angliâ testatur*, hunc Prologum tanquam Hieronymi passim in Mss. et impressis antiquioribus ferè omnibus Codicibus reperiri. Eum verò hujus S. Ecclesiæ Doctoris esse palam fieri videtur ex eo, quòd non modò illius velut Auctoris nomen præ se ferat, sed etiam piæ illius foeminæ ad quam exaratus est, nempe Eustochium.

Hæc argumenta, si iis, quæ in contrarium adducit Simonius, comparentur, æquè fidem faciunt ac sua. Verùm hîc in vindicandô hoc Prologô non multùm solliciti esse debemus, ut qui antiquiorum Patrum Cypriani videlicet, et Athanasii aperta pro textûs nostri veritate ~~[illegible]~~ testimonia habeamus.

* Voyages de Suisse, et d'Italie.

* Not. in Cypr. de Unit. Eccles.

Ait etiam Simonius cit. lib. 1. c. 18. se alibi Victorem Vitensem, et Fulgentium à nobis supra adductos refutaturum, nempe librô 2. sui Operis, ubi specialiter de Novi Testamenti Versionibus acturus est. Verùm ne verbulum quidem de istis duobus Scriptoribus memorat. Cassiodorum quoque ultrò nobis dimittit, quòd nempe nihil habeat, quod adversùs ipsius auctoritatem regerat.

686. Objicit 4.tò Patres Græcos, Cyrillum, Gregorium Nazianzenum, Chrysostomum, Dydimum; et Latinos, Augustinum, Leonem, Bedam, &c. apud quos sæpe dictus versus non legitur.

Resp. Id hujus versûs veritati nihil officere, ut quæ ex eo confirmetur, quòd his Patribus alii antiquiores illum legerint, ut Cyprianus, Athanasius, &c. Fortè in Codicibus, quibus Patres illi à Simoniô adducti utebantur, deerat, unde nec illum proferre poterant. Vel eum in controversiâ positum noverant, unde ne lites accumulare velle viderentur, studiô ab ipsis prætermissus fuit, præsertim cùm alia ipsis ex S. Scripturâ adhuc suppeterent permulta testimonia, et argumenta, quibus adversarios suos retunderent.

687. Ob. 5.tò Varios Mss. Codices, in quibus hic versus non legitur.

Sed nos ei multò plures objicimus, in quibus legitur. Simonii ergo Codices sunt depravati quoad hunc locum, unde et illius argumentum ruit, ipseque cum suis Codicibus Mss. repellendus est.

Verùm quaeret aliquis, quî ergò factum sit, ut versus ille in multis tum Graecis, tum Latinis Codicibus desideretur?

Resp. 1.º Verisimile esse, id factum fuisse transcriptoris seu librarii alicujus vitio, qui cùm textum, atque initium versûs 7. hujus transcriberet, exaratis his verbis, quae nempe sunt illius initium, quoniam tres sunt qui testimonium dant, errante oculô et calamô statim ad versum 8. transivit, atque residuum versûs 7. ex inuriâ praetermisit. Hujusmodi lapsus in similibus casibus haud infrequentes sunt, quorum multa exempla afferunt Patres nostri Benedictini Galli in suis ad Prologum S. Hieronymi in Epistolas Canonicas observationibus; ad quod mancum exemplar deinde plura alia exarata fuerunt, et ad haec adhuc alia, &c. Unde factum, ut in aliquibus Codicibus, in quibus primò versus istô deerat, vel ipsius transcriptoris vel alienâ manu restitutus fuerit, atque vel intra lineam, vel ad marginem collocatus fuerit.

Resp. 2.º Versum hunc fortè ab Arianis in aliquibus Codicibus fuisse ablatum, quem postmodùm librarii sua exemplaria ex iis Codicibus transcribentes omiserunt. Id egisse Arianos testatur Fromundus Theologus Lovaniensis, Comment. in Ep. 1. Joan. c. 5. Hujusmodi autem sacrorum librorum depravatio haud infrequens apud ipsos fuit; eos namque accusat S. Ambrosius, quòd etiam non modò ex suis, sed et ex nostris Codicibus haec verba: quoniam Deus Spiritus est, deleverint. Id etî-

~~508.~~ ~~49~~ am apertè colligitur ex Prologô Hieronymi in Epistolas Canonicas. Socrates quoque testatur*, Arianos ex c. 4. hujus 1ae S. Joannis Epistolæ versum 2. expunxisse. Hæc de memoratô versu 7. c. 5. et universim de 1a S. Joannis Epistolâ dicta sufficiant; nunc ad reliquas duas transimus.

a *apud Fromundum loc. cit.

688. Secunda inscripta est ad Matronam quamdam nomine Electam, nisi nomen istud Symbolicè fortassis adhibitum fuerit, ad Ecclesiam alteri Ecclesiæ litteras dantem contegendam.

689. Brevissima est, quippe quæ unicô capite, cujus 13. sunt versus, comprehenditur. Putant aliqui eam commendatitiam fidelium Ecclesiæ cujusdam ad alteram transeuntium: aliquando enim Apostoli, seu Sacri Ecclesiæ Christianæ Scriptores ænigmaticè scribere cogebantur, ne in persecutores infideles inciderent. Verùm de hac conjecturâ sit, quod placuerit.

In eâ Apostolus impugnat Basilidem, ejúsque Sectatores, qui tunc temporis docebant, Christum non fuisse verum hominem, sed phantasma, ac proinde eum nec aliquid egisse, aut passum fuisse. Gratulatur Electæ, et filiis ejus, quòd Seductores hos non audiverint, vetátque omnem cum eis communionem, in iis etiamnum rebus, quæ vitam civilem spectant.

699. Tertia ad Cajum scripta est, et unicô etiam capite, cujus 14. sunt versus, concluditur. In eâ Apostolus Cajum laudat, quòd fideles hospitiô excipiat, et ne ab

ineptis desistat hortatur, &c. In ambabus 505.
Joannes se Seniorem appellat, et ab hoc nomine eas orditur dicens Senior, &c. Unde de iis aliquando in Ecclesia dissidium fuit, et etiamnum dubitare videntur Protestantes aliqui, num sint Joannis Apostoli: cum enim Papias apud Eusebium, lib. 3. Hist. c. 33. et Hieronymus, de viris Illust. tradat, duos fuisse, qui Joannes nominarentur unum Apostolum, et alterum, qui Senior dicebatur, atque harum binarum Epistolarum autor non Apostolum dumtaxat, prout jam diximus, sed Seniorem se nuncupet, ipsis verisimile videtur, easdem ab hoc Seniore Joanne, non ab Apostolo fuisse conscriptas.

Sed hac levis dumtaxat est conjectura, 690.
quæ præjudicium nullum afferre potest tot Veterum Patrum, et Conciliorum sententiis, qui has duas Epistolas, et Canonicas, et Joannis Apostoli esse censuerunt. Ponuntur quippe sub hujus Apostoli nomine in Catalogo Scripturarum divinarum ~~sub hujus Apostoli nomine in Catalogo Scripturarum divinarum sub hujus Apostoli nomine~~ à Conciliis Laodicenô, Carthaginensi 3tiô Florentinô, et Tridentinô. Item ab Innocentiô I. Ep. ad Imperium; à Gelasiô I. in Conciliô Romanô 70. Episcoporum; ut et ab Origene, Hom. 7. in Jone; ab Epiphaniô, Hæres. 76. ab Autore Synopsis. à Hieronymô, Epist. ad Paulin. ab Augustinô, lib. 2. De Doct. Chr. c. 8. à Rufinô, In Exposit. Symb. ab Isidorô, lib. 6. Etymolog. à Joanne Damascenô, l. 4. c. 18.

Secunda etiam citatur à S. Cyprianô, lib. 2. Sent. Conc. Carthag. Tertia verò à Dionysiô, Hierarch. coelest. c. 3.

Ecclesia denique in suis divinis officiis utramque sub nomine Joannis Apostoli legit*.

In illis autem Joannes Seniorem seu Presbyterum se nuncupat ob notabilem scilicet ætatis diuturnitatem; vixit enim, prout tradit S. Hieronymus*, usque ad Sexagesimum octavum annum post Passionem Domini, et Ephesi longô Seniô confectus, postquam Asiæ Ecclesias fundasset, obiit an. Christ. 100. prout jam suprà ad ipsius Evangelium annotavimus. Omnium porrò consensu in his duabus Epistolis ille idem est Joannes Presbyter, qui et Apostolus, et Evangelista. Quòd autem Papias apud Eusebium duos Joannes statuat, Apostolum unum, Seniorem alterum, id verum esse potest, quin tamen sequatur, hunc harum Epistolarum Auctorem esse, quâ de re nihil ait Papias; fortè variô et duplici, quo se nominat Joannes in suis libris, nomine deceptus Papias, arbitratus est duos fuisse Joannes, cùm tamen tota antiquitas testetur, unicum fuisse Joannem Apostolum, qui Canonica Scripta Ecclesiæ tradiderit.

692 Quo præcisè tempore tres istæ S. Joannis Epistolæ fuerint exaratæ, incertum est; verisimilius videtur, eas scriptas fuisse post hujus Apostoli ex Insulâ Pathmos reditum paulò ante illius obitum, hoc est annô Chr. 98. nam tunc temporis maximè grassabantur Ebionitæ, Cerinthiani, et Basilidiani, ad quos in tribus hisce Epistolis potissimùm respexisse, quósque refutasse videtur Apostolus iste.

* Simon. Hist. Crit. du N. T. l. 1. c. 18.

* De vir. Illust. in Joan.

507.
~~[illegible]~~
693.

De Epistolâ S. Judæ Apostoli.

Judas cognomentô Thaddæus, sive Lebbæus, et Zelotes, qui et interdum frater Domini appellatur ideo, prout arbitramur, quia B. V. Mariæ Sororis filius, et S. Jacobi Minoris Jerosolymæ Episcopi frater fuerit.

Ad Lybiæ populos eum conciones habuisse refert S. Paulinus, carm. 26. qui etiam hujus Apostoli corpus ibidem quiescere asserit. Juxtà Græcos recentiores Edessa, et omnis Mesopotamia; juxta alios, Judæa etiam, Samaria, Idumæa, Syria, et Armenia, præsertim etiam Persia Judam Evangelii Præconem habuerunt.

Eum martyriô affectum, et conditum 694.
in Persiâ Abdias, Fortunatus, Beda, et Latinorum Martyrologia ferunt. Græci verò nonnulli Beryti morte suâ defunctum scribunt: Eorum tamen Menologia, quæ diem 19. Junii Judæ Apostolo sacram habent, sagittis confossum asserunt in Ararâ, fortè Armeniâ, in quâ montem Ararath, seu Ariarathim Urbem est invenire: Armeni enim veteri traditione fulti eum in suâ regione martyrium subiisse tuentur. Hæc omnia produnt, nihil certi hâc de re haberi.

Unica, eáque brevissima, et unicô capite, 695.
quod 25. versus distinguunt, comprehensa extat illius Epistola, quæ in Ecclesiâ habeat auctoritatem. Catholica dicitur, quòd nulli peculiari Ecclesiæ, sed omnibus fidelibus à Patre dilectis et à Christô Dominô vocatis inscripta sit.

Ex illius v. 17. et 18. ubi Apostolorum Petri et Pauli velut ab illis, quos alloquitur, satis cognitorum Epistolas allegat*, ut et ex toto illius contextu, omnibus Judæis in Orientis Provinciis, Asiâ Minore, et ultrà Jordanem degentibus, qui Christo nomen dederant, Epistolam suam scripsisse

* 2. Pet. c. 3. v. 3.
1 Timoth. c. 4. v. 1.
2. Timoth. c. 3. v. 1.

3.
227

colligitur; quos admonet, ut à Pseudo=Doctoribus caveant, à Gnosticis nempè, ut arbitramur, Nicolaïtis, et Simonianis, qui sanam doctrinam inficientes, Ecclesiam prorsus invertere conabantur.

Quo tempore eam scripserit, ignoramus; sanè post Hæreticos illos, quorum meminimus, eam scripsisse debuit. Deinde v. 17. et 18. Apostolos Petrum et Paulum jam ante peremptos innuere videtur; præterea cùm eorum adeget Epistolas, post eorum mortem, et circà annum Chr. 66. vel 67. eam ab ipso scriptam esse censendum videtur; imò, qui eam post Urbis Jerosolymæ excidium exaratam arbitraretur, fortè non procul à veritate discederet.

696. An Canonica sit, Veteres nonnulli hæserunt, prout referunt Eusebius lib. 3. Hist. c. 25. qui tamen eam suâ ætate à multis fuisse receptam ait; Hieronymus, de vir. Illust. c. 4. Et Amphilochius, Carm. ad Seleuc. Paucos ex Vetustioribus illius mentionem fecisse testatur idem Eusebius, lib. 2. Hist. c. 23. circa finem, ubi, verumtamen, inquit, eam in plurimis Ecclesiis publicè lectitari cognovimus.

Illam autem idcirco à nonnullis haud receptam fuisse ait Hieronymus*, quòd Auctor in eâ*, libri Henoch, seu illius saltem Prophetiæ meminerit, et de Moyse quædam referat*, quorum in Canonicis Veteris Instrumenti libris nullum extat vestigium; quare ex quodam apocryphô Opere, quod Moysis Assumptio inscribitur, deprompta censuerunt. De eâ quoque non modò dubitavit Lutherus, sed et solitô sibi furore illam penitùs rejecit.

e *loc. cit. in Judâ
f *v. 14.
g *v. 9.

697. Verùm hæc tanti momenti Conciliis, et Patribus visa non fuêre, quin eam divinis Scripturis adnumerarent. Eam quippe velut Canonicam recensent Concilia Laodicenum, Carthaginense 3tium, Florentinum, et Tridentinum. Item

Innocentius I. Ep. ad Exup. et Gelasius I. in Concilio 70. Episcoporum. 509.

Inter veteres Patres, quos supra part. i. c. 5. recensuimus, eam Canonicam consent Epiphanius, Hæres. 76. Augustinus, lib. 2. de Doct. Christ. Ruffinus, in expos. Symb. Isidorus, lib. 6. Etymolog. c. 1. Damascenus, lib. 4. c. 18. citatur etiam velut Judæ Apostoli à Dionysio, de divin. nomin. c. 4.

Eam proinde suscipiunt universim omnes omnes Orientis atque, ac Occidentis Ecclesiæ. Protestantes quoque, et Unitarii eam inter reliquos Novi Testamenti libros Canonicos collocarunt. Et quamvis eam rejecerit Lutherus, tamen ipsius Discipuli, et Sectatores, procul ut eam rejiciant, omnimodè Magistri sui in eam furorem mitigare adlaborant*. Calvinus quoque idem cæteris Canonicis Epistolis ascendam vult, cæterùm, inquit, illius lectio sit summopere utilis, nihilque contineat, quod doctrinæ Apostolicæ conforme non sit, necnon à longò jam tempore ab omnibus probis velut Canonica fuerit habita.

* Simon Hist. Crit. du N. T. l. 1. c. 18.

* Arg. comment. in Ep. Judæ.

Quæ verò in suâ Epistolâ tum de Henoch tum de Moyse protulit Judas Apostolus, aliundè quàm à libris apocryphis habere, vel saltem Spiritu sanctò docente ex iis libris vera à commentitiis secernere potuit; nam et in apocryphis libris aliquid veri invenitur, hóque dum Judas protulit, non tamen totum librum approbasse dicendus est, inquiunt S. Hieronymus, in c. 1. Ep. ad Titum; et S. Augustinus, lib. 15. de civ. c. 23. et lib. 18. c. 38. Profectò S. Paulus Act. 17. 1. Cor. c. 15. et ad Tit. c. 1. profert testimonia ex Ethnicis Poëtis Arato, Menandro, et Epimenide; quis autem propterea 598.

228

diat, S. Paulum horum Poëtarum libros conservare voluisse?

Pseudo-Evangelium aliquod, quod olim sub Judæ Apostoli nomine circumferebatur, Gelasius Pontifex reprobavit.

Caput Quartum.

694. ## De libro Apocalypsis.

Apocalypsis latinè Revelatio, quo nomine inscribitur liber revelationum S. Joannis Apostoli, et Evangelistæ, in Insulâ Pathmos, quò jussu Domitiani Imperatoris relegatus fuerat, eo tempore, quod inter annos Christi 95. et 97. intercessit, ab eodem exaratus fuit; Unicus Novi Testamenti liber Propheticus, in quo videlicet futura prædicuntur.

In 22. Capita distribuitur, quorum priora tria instituendis Episcopis septem Ecclesiarum Ephesi, Smirnæ, Pergami, Thiatyræ, Sardorum, Philadelphiæ, et Laodiciæ adhibentur. Quindecim, quæ proximè sequuntur, persecutiones Ecclesiæ exhibent, sive à Judæis, sive ab Hæreticis, sive tandem ab Imperatoribus Romanis, ac potissimùm à Diocletianô, et Maximianô, Galeriô Maximô, Severô, Maxentiô, Maximinô, Liciniô, et Julianô Apostatâ tolerandas. Exinde describitur ultio Dei in persecutores, in Imperium, urbémque Romanam, quæ Babylonis insignis prostitutæ septem collibus insidentis nomine designatur. Quatuor tandem reliqua Capita triumphum continent, quem Ecclesia de hostibus postèa retulit; ipsius cum agnô nuptias, ac tandem Ecclesiæ triumphantis felicitatem.

Pro. Hujus Libri Autorem fuisse Corinthum hæresiarcham, qui et ipse fictas revela-

tiones conscripserat, Cajus Romanæ Ecclesiæ 511.
Sacerdos, qui sub Zephyrinô Papâ labente secundô Ecclesiæ Sæculô floruit, autumasse videtur apud Eusebium*; quam et quoque etiam nonnullorum sui ævi Scriptorum opinionem esse tradit S. Dionysius Alexandrinus apud eundem Eusebium*. Ubi equidem Apocalypsim velut librum verè divinô Spiritu afflante conscriptum defendit, sed Joanni Apostolo abjudicare, atque alii cuidam Joanni adscribere videtur præcipuè ob diversum illius à cæteris hujus Apostoli operibus Stylum.

K
* lib. 3. Hist. c. 28.
L
* lib. 7. Hist. c. 25.

Hæretici, quos Epiphanius Hæres. 51. et 54. Alogianos, et Theodotianos vocat, Marcionis et Cerdonis Sectatores, librum hunc respuebant, quemadmodum et Ultimis temporibus nostris Lutherus.

Ratum autem Ecclesiæ Catholicæ Judicium est, hunc Librum et Canonicum esse, et à S. Joanne conscriptum. Enimverò à Conciliô Ancyranô, quod celebratum dicitur an. Chr. 314. Canone ult. citatur Apocalypsis tanquam Joannis Apostoli, et divinus liber*. Item in Carthaginensi 3tiô can. 47. In Conciliô Romanô sub Gelasiô I. an. 495. celebratô. In Conciliô Toletanô 4tô an. 633. can. 16. Omnes quoque Orientales Ecclesiæ illum sub nomine S. Joannis Apostoli legunt.

701
M
* Tom. 1. Conc. p. 275.

Quamplurimi etiam SS. Patres Græci æquè ac Latini eum agnoscunt. Ex Græcis quidem Justinus in Dialogô cum Triphone Apocalypsim dicit esse Joannis Apostoli; quam etiam, teste S. Hieronymô*, commentariis illustravit: quod et de S. Irenæô, qui et hunc librum Sanctô Joanni Apostolo adscribit*, idem testatur S. Hieronymus. Dionysius, lib.

702.
N
* De Vir. Illust.
O
* lib. 5. circa finem.

Hierarch. Eccles. c. 3. Apocalypsim vocat arcanam et mysticam visionem dilecti Discipuli. Theophilus Antiochenus, Melito Sardensis, et Dionysius Alexandrinus supra laudatis, Antiquissimi, et doctissimi Patres Apocalypsim tanquam librum divinitus inspiratum susceperunt, teste Eusebio, l. 4. Hist. c. 24. et lib. 7. c. 25. Clemens Alexandrinus lib. 2. Pedag. c. 12. Apocalypsim, ut librum divinum citat. Origenes, Hom. 7. in Josue, Apocalypsim Joanni Apostolo vindicat, ut et Eusebius in Chronic. ad an. Dni 96. Autor Synopsis. Epiphanius, Hæres. 51. et 76. Chrysostomus, Hom. 3. in Psal. 91. et Damascenus lib. 4. c. 18. Apocalypsim ut sacram, et Joannis agnoscunt.

* Hic S. Pater tamen Apocalypsim Joanni Apostolo abjudicat, quamvis eam divinam esse tractat. vid. inf. ad object. 3.am et 4.tam

703. Latini verò communi consensu librum istum et Canonicum, et Joannis Apostoli esse tuentur. Tertullianus, lib. 4. cont. Marion. eum Joannis esse affirmat. Cyprianus, lib. de exhortat. Martyrii c. 3. 8. 10. et 11. Apocalypsim sicut reliquas divinas Scripturas citat, quemadmodum et Hilarius, Præf. in Psalm. Ambrosius eum Joannis Evangelistæ esse dicit, in Psal. 40. Augustinus ait, Apocalypsim ejusdem esse Joannis, cujus est Evangelium, Tract. 36. in Joan. Et lib. 2. de Doct. Chr. c. 8. eum inter sacros libros refert. Idem præstat Innocentius I. Ep. ad Exup. Ruffinus, in exposit. Symb. et Isidorus, lib. 6. Etym. c. 1. Hieronymus, Ep. ad Paulin. docet, eum esse Joannis Apostoli; et Ep. ad Dardan. scribit, hanc esse omnium Latinorum sententiam. Denique Sulpitius, Hist. Sac. lib. 2. ait, Apocalypsim à nonnullis aut stultè, aut impiè non recipi.

704 Eam quoque velut librum divinum et à Joanne Apostolo conscriptum suscipiunt om-

nes Scriptores tam Catholici, quam Acatholici sive §. 13.
Protestantes, ut Calvinista, quorum permulti in
eam commentati sunt. Illusque autoritatem
contra Erasmum tuetur Beza, in not. ad Apocalyp.

Sovinus Unitariorum Antesignanus, de 705.
auct. Script. S. c. 1. n. 2. ait, eam Joanni Apostolo
et Evangelistae semper communi consensu adscrip-
tam fuisse; nec officere, quod aliqui hac de re
dubitaverint; his enim Autoribus praferendum
esse judicium Justini, et Irenei, qui exiguo post
editum hunc librum scilicet tempore vixerunt.

Lutherani quoque hunc librum tanquam 706.
divinum, et Canonicum agnoscunt, in quo Ma-
gistrum suum, qui idem penitus rejecit deserunt.
Sed ipsum tamen excusare conantur; Lutherum
quod attinet, inquit Kortholius, de Canone Script.
Sac. c. 18. quidquid olim scripserit in veteri praefa-
tione, in ea sane, quae hodie in codicibus legitur,
nihil de Apocalypsi asserit aliud, quam in dubio se
relinquere, utrum sit Joannis Apostoli, quod
nonnulli ex vetustioribus Patribus insinuati
sint, nihil tamen hoc ipso se praejudicare vel de
aliis.

Perpaucorum ergo opinio, qui vel hujus 707.
libri non meminerunt, vel an Joannis Apostoli
esset, dubitare visi sunt, non utique obesse
potest his Conciliorum, Patrum, universa-
lis Ecclesiae Latinae, et Graecae, imo Doctorum
omnium, et Scriptorum etiam Acatholicorum
testimoniis, et autoritatibus, qui librum hunc
et divinum, et Canonicum esse unanimiter tuen-
tur, et merito quidem, ut pote cujus divinitas
vel praedictarum in eo rerum eventu jam dudum
comprobata fuit; quamvis multa adhuc conti-
neat, quorum completionem expectamus, quae
suo quoque tempore certo sunt eventura.

Solvuntur Objectiones.

708 Ob. 1º c. 1. et ult. libri hujus dicitur: Beatus, qui servat verba Prophetiæ hujus. Atqui nemo scit, quid sibi velit hæc Prophetia. Ergò ineptè Beatus pronuntiatur, qui eam servaverit p. adeoque liber iste inter Apocryphos rejiciendus est. Ita Lutherus.

Resp. neg. min. Eo quidem, quo Joannes scripsit, tempore, ac etiammum subsequentibus, id est, usque ad tempora Constantini Magni, Apocalypsis fuit obscurissima, prout sunt omnes libri Prophetici ante rerum in idis prædictarum eventum; at verò nunc, si historiam persecutionum Ecclesiæ consulamus, pleráque plana in eâ invenimus; cætera, quæ fortè adhuc obscura videntur, suô etiam tempore clara fient.

709 Ob. 2do Modestiæ Joannis Apostoli indecorum est, quòd passim nomen suum inculcet, cùm alioqui modestiora de se narrans in Evangeliô, nomen suum nusquam exprimat. Ergò non est auctor hujus libri. Ita Erasmus.

Resp. neg. ant. Certè Joannes Apostolus hic non tam crebrò nomen suum inculcat, ut inde quidquam ipsius modestiæ detrahi possit, enimverò ter duntaxat in toto librô hæc verba leguntur, Ego Joannes. Novum non est in Prophetis, quòd sæpè nomen suum repetant. Profectò Daniel ad minimum octies in suô librô hæc verba repetit, Ego Daniel.

710. Ob. 3tiò Joannes Evangelista nullibi in aliis suis operibus nomen suum adscribit, ne quidem in suis Epistolis. At verò hic frequenter, statimque in ipso libri exordiô; item initio Epistolæ ad septem Ecclesias scriptæ, c. 1. v. 4. Ergò hic liber non videtur esse Joannis Apostoli. Ita Dionysius Alexandrinus, apud Eusebium, lib. 7. Hist. c. 25.

6

Prima C. pag. 233.

Resp. Hic Prophetarum more scripsit Joannes, at Prophetæ ubique in suis libris nomen suum adscribere solent: Unde nihil obest, quòd in aliis suis scriptis nomen suum omiserit. Nec nostrum est inquirere, cur hic solùm, et non alibi illud apposuerit; satis est, quòd tota antiquitas librum hunc ei adscripserit. Cæterùm hoc argumentum potiùs probaret, reliquos ejusdem Apostoli libros non esse ipsius, quàm hunc ei adscribi non debere, ut qui nomen ejus pluries referat. 515.

Ob. 4.to Multùm differt Stylus libri hujus à Stylô cæterorum S. Joannis Apostoli librorum: In istis summa elegantia se prodit, ille verò barbarismis, ac interdum solecismis inquinatus est. Ergò diversus est illius, et istorum auctor. Ita idem Dionysius, cit. loc. 711.

Resp. Hæc Styli varietas non obfuit, quin Dionysiô antiquiores Patres, Justinus videlicet, et Irenæus librum hunc Joanni Apostolo attribuerint. Id hic ad summum evinci potest, Joannem duntaxat librum hunc ut potè merè propheticum non cum pari studiô, meditatione, et mentis attentione, ac reliquos conscripsisse, nec adeò elegantem verborum compositionem, et Stylum conquisivisse ac in cæteris suis operibus; id autem minimè obest, quin liber ipsi adscribi debeat.

Ob. 5.to In Græcis codicibus libro huic non præfigitur Joannis Apostoli nomen, sed Joannis Theologi. Ergò non est Apostoli, sed alterius cujusdam Joannis, qui sibi Theologi nomen adsciverit. 712.

Resp. Idi, qui hoc objiciunt, non fortè animadvertunt, nullum apud Patres Græcos

fuisse Joannem, qui Theologi cognomen habuerit, præter Apostolum, et Evangelistam Joannem; et meritò quidem, nam, ut S. Augustinus notat*, ideò Joannes volanti aquilæ comparatur, alii verò Evangelistæ animalium in terrâ gradientium symbola referunt, quia cæteri de humanitate Christi, ipse verò de illius divinitate præcipuè scripsit. Unde Dionysius, vulgò Areopagita dictus, Epistolâ ad Joannem eum Theologum, et Apostolum salutat; et Autor Synopsis, aliique veteres, præsertim Græci, ut jam dictum, eum Theologum nuncupant.

* Tract. 36. in Joan.

231

234

713. Ob. 6.to Hujus libri c. 7. v. 4. Dum recensetur Signatorum electorum numerus, dicitur, Audivi numerum Signatorum, centum quadraginta quatuor millia Signati, ex omni Tribu filiorum Israël. Et tamen nulli referuntur ex Tribu Dan, nulli etiam ex Tribu Ephraim. Ergò p.

Resp. Verè ex omni Tribu Signatos referri; sed quia non ita multi sunt futuri ex Tribu Dan, cùm plerique ex illâ Antichristo qui de Tribu hâc orietur, adhæsuri sunt, ideò ipsa hic omittitur, prout tenet communis Patrum. Nec omittitur Tribus Ephraim, quæ quia amplior, et nobilior præ Tribu Manasse, licet seniore est, ut potè Regalis, per Antonomasiam, nomine Patris hic Joseph nominatur.

714. Ob. 7.mo Hujus libri Autor c. 20. ait, Sanctos cum Christo mille annis regnaturos. Atqui hæc ansam præbuerunt Millenariorum Hæresi à Concilis, SS. Patribus olim damnatæ, cujus Autor fuisse dicitur Cerinthus, et cui etiam liber iste à Cajo Romano Ecclesiæ Sacerdote

Supra memoratô propterea meritò adscribitur. Ergo nec Joannis Apostoli, nec divinus censendus est.

Respondet Flacius Illyricus Lutheri Sectator, et Centuriatorum Magdeburgensium primipilus, Arg. in Apocalypsim, quòd, cùm liber iste Stylô propheticô Scriptus sit, expressionibus ipsius Sensus mysticus tribui debeat. Phrases illæ mysticè, ut in Sermone propheticô sunt intelligendæ, inquit. De alio ergò quàm Hæreticorum Millenariorum Super terram regnô intelligenda sunt ea, quæ Apostolus citatô c. 20. prædicit, nempe de coelorum regnô, in quo Sancti cum Christô usque ad extremum judicii diem regnaturi sunt, ad quod proinde omnes corpora sua reassumentes, velut demiò resurrecturi sunt, prout mox memoratô cap. 20. declarat Apostolus: vox autem mille propheticô sensu longissimam durationem significat. Cæterùm longe ante Flacium Illyricum, Dionysius Alexandrinus asseruerat*, librum hunc non posse intelligi juxta obvium verborum sensum.

* apud Euseb. lib. 7. Hist. c. 25.

Ob. 8vò. Ibid c. 22. v. 11. dicitur: Qui nocet, noceat adhuc: et qui in sordibus est, sordescat adhuc. Ergò suadet hîc peccatum hujus libri Auctor. 715.

Resp. Hîc istud duntaxat significatur, Deum nempe, quemque hominem, pium et impium suæ permittere libertati, et relinquere in manu consilii sui, quasi diceret: Qui nocet, et injurius est proximo suo, noceat adhuc suâ utens libertate, non impedio: sed quo magis nocebit ꝑ, eò magis et punietur; illæ è contrà, qui justus est, justificetur adhuc, ita ut, sicut ille impiè agendo, suum demeri-

tum auget, iste, piè agendo, sua merita augeat; quia, ut ibidem legitur, v. 12. Ecce venio citò, inquit Deus, et merces mea mecum est, reddere unicuique secundùm opera sua. Prædicit ergo tantùm ea quæ ventura sunt Apostolus Stylô Prophetis usitatô, non verò mala suadet.

716. Cæterùm præter hanc S. Joannis Apostoli Apocalypsim, aliarum adhuc Veteres meminerunt, quæ tamen apocryphæ omnes ab Ecclesiâ censentur.

De Apocalypsi Petri librô apocryphô agunt Eusebius, lib. 3. Hist. c. 3. et Hieronymus, In catalog. Script. Eccles. Eam laudavit Clemens Alexandrinus, lib. Hypotyp. apud Euseb. lib. 6. Hist. c. 14. Nostris temporibus omninò interiit. Refert Dodonemus, lib. 7. Hist. c. 19. eam adhuc suâ ætate in Ecclesiis Palestinæ legi consuevisse feriâ 6ta Parasceves, cùm universus populus in memoriam Passionis Jesu Christi jejunium servaret.

De Apocalypsi S. Pauli tanquam apocryphô codice agunt Epiphanius, Hæres. 18. c. 38. et Augustinus, Tract. 98. in Joan. Eo librô utebantur Gnostici, quem ea omnia exhibere dicebant, quæ Paulus in raptu viderat, ac ineffabilia esse, 1. Cor. c. 12. v. 4. scripserat. Nec Hæretici tantùm, sed plures Monachi, ut refert Dodonemus, locô supra citatô, mira de opere isto prædicabant, jactitantes, illud divinâ revelatione tempore Theodosii primùm innotuisse, cùm antèa Tharsi in domo S. Pauli in arcâ marmoreâ sub terrâ reconditum latuisset; quod tamen meram fabulam ab Hæreticis confictam esse, idem Dodonemus ex relatione Cilicis Sacerdotis Tharsensis viri jam senio confecti prodit.

232

235

De Apocalypsi Cerinthi agit Theodoretus lib. 2. Hæretic. fabul. c. 3. Inea Hæresiarcha hic, nescio quid de regno mille annorum, ac de voluptatibus sensualibus, quibus toto eo tempore Viri Sancti Hierosolymis essent fruituri, commiscebatur, eaque se à Deo didicisse jactitabat. Unde factum, ut, quod alibi jam memoravimus, nonnulli ex vetustioribus Patribus S. Joannis Apocalypsim Cerintho adscripserint, fortè eo decepti, quòd in illâ mille annorum regni Christi cum Sanctis suis mentio fiat, eoque libro plurimum abuteretur iste Hæresiarcha, atque præsertim ab hoc Joannis Apostoli de regno Christi cum Sanctis suis vaticinio fabulosum et brutum regnum suum transcripsisse atque secundum genium suum transtulisse videretur. Verum, ut in responsione ad 7mam objectionem dicimus, regnum illud Christi intelligendum est de regno Coelorum p. 519.

S. Thomæ Apocalypsim non aliunde novimus, quàm ex Decreto Gelasii Papæ I. illam inter apocrypha recensentis. Apocalypsim quoque aliam abeâ, quam huic Apostolo asseruimus, Viennæ Austriæ in Bibliothecâ Cæsareâ Ms. asservari testatur Lambecius Leopoldi Magni Imperatoris olim Bibliothecarius, Cod. 119. Biblioth. fol. 108. 236

Finis

520.
717.

Alles dieses, was folget, soll ausgelassen, und nicht gedruckhet werden.

Brevis Dissertatio
De Excellentiâ, Dignitate, Necessitate, et ratione Studii Sacrarum Scripturarum

Recitata 12. Maji 1745. cùm Subsequentes Theses ex eodem Tractatu Selectæ publicæ Disputationi exponerentur in publicô Rmi Dni Abbatis et RR. PP. Ettonianorum Consessu.

Quatuor menses effluxêre, cùm Sub Gratissimis, et jucundis Reverendissimæ, ac perquam gratiosæ Amplitudinis tuæ, necnon Plm RR. Paternitatum vestrarum Auspiciis Studii nostri Theologici initium consecravimus. Par esse, atque nostrâ, æquè ac vestrâ interesse arbitramur, ut hujus Studii nostri Specimen aliquod modò edamus, atque quantum in illo profecerimus, vobis, ac præsertim Rmæ ac Illustri Amplitudini tuæ exhibeamus. Superior nosteres, muneris ergo tui ratio postulare videtur, ut noscas, quis sit Studiorum nostrorum profectus; Nos subditi tui sumus, inde, ut illorum tibi reddamus rationem, officium itidem nostrum exigit. Cui ut faciamus satis, Selectas hasce ex Tractatu de S. Scripturâ non modò inter locos Theologicos, à quibus Theologiam nostram nos auspicaturos nuper ad promisimus, sed et inter omnes cæteros, qui in Sacrâ Theologiâ traduntur, primô et præcipuô, Theses publicæ Disputationi

necnon Rmæ ac Ampl.ma Dnãvis tuæ, ut et Plm. RR. Paternitatum vrarum judicio in præsentiarum exponimus.

Inter cæteros, quos Sacra Theologia complectitur, Tractatus primum ac præcipuum illum, qui de S. Scriptura est, nuncupamus, nec immeritò sanè: Nullum quippè, si dignitatem spectemus, augustius, nullum, si utilitatem consideremus, magis necessarium in hac Sacrâ palæstrâ, ac S. Scripturæ Studium.

S. Scriptura, inquit S. Gregorius Magnus, est veluti Epistola quædam à Deo hominibus scripta; eam ergo summâ cum reverentiâ evolvere, omnia illius verba, et sententias sedulò expendere debemus, ut potè quibus Dei voluntas amplè nobis innotescit. et qui id facere contemnunt, non modò gravis negligentiæ, sed enormis cujusdam criminis reos se constituunt. Profectò, sunt verba S. Bernardi, lectio, et meditatio Sacræ Scripturæ sunt caracter prædestinationis; nam qui ex Deō est, inquit ipse Christus, verbum Dei audit.

Et verò quænam lectio gratior et jucundior esse possit? Non est aliud sanum, et verum gaudium, ait S. Augustinus, quàm quod spe nascitur, et spe regni coelestis magis, quàm omnis alterius rei, cujus mysteria S. Scriptura nobis revelat, viam docet, quæ dum à nobis teritur, mille occultas delicias in corde effundit, juxta illud, quod ait Apostolus, spem nostram magis firmam reddi per patien-

tiam, et consolationem, quam ex Scriptu-
râ Sacrâ haurimus.

Quodnam porrò Studium Theolo-
go magis necessarium? Quis enim nesciat,
scribebat olim ad nos Amus Augustinus
Calmet Abbas Senoniensis, omnes sacræ
Theologiæ assertiones Sacrorum librorum
auctoritate, veluti basi, et fundamentô,
niti debere? vehementer profectò fallun-
tur ii, qui omissâ, aut neglectâ Scrip-
turæ divinæ Scientiâ firmô, et inoffensô
pede sese in hac Sacrâ Theologiæ palestrâ
exercere posse confidunt. Imò sine
Sacra Scriptura Studiô nec cathedræ stant,
nec pulpita; sine illo vaga, et vana est
omnis disputatio, insulsa omnis concio,
insipida de divinis colloquia: Sine illius
adminiculô nec tutô instruas proximum,
nec sine periculô conveniras cum hæreticis,
cum politicis, cum Judæis, cum Maho-
metanis, cum Atheis.

Hæc cùm seriò apud nos revolvere-
mus, omni mentis contentione ad sa-
crum istud, et adeò augustum, necessa-
riumque Sacræ Scripturæ Studium nos-
tras intendimus vires, eo quidem huc spe,
ut pro temporis, quod nobis suppetivit,
angustiâ, ea circa S. Scripturam nostra-
tasse arbitremur, quæ Theologiæ candi-
datis scitu necessaria nobis visa fuêre,
et quorum adminiculô se adversis quos-
cunque fidei nostræ hac in parte hostes
tueri, atque plenam, quantum nempe
humana permittit imbecillitas, Sacra-

523.

rum litterarum intelligentiam assequi facilè possint.

Et ne quis fortè arbitretur, hæc à nobis perperam, et ad faciendum duntaxat fucum à nobis proferri, operæ pretium duximus, priusquam Disputationem ipsam ingrediamur, paucis exponere, qua ratione, et modô nostrum de S. Scripturâ, ejusdémque auctoritate ~~[illegible]~~ instituerimus Tractatum.

Illum igitur in duas partes distinximus; in quarum primâ de S. Scripturâ generatim tractavimus, nempe quid ipsa sit, et quinam illius libri; de illius veritate, et integritate, necnon auctoritate, de modô, quo à Spiritu Sanctô Sacris illius Scriptoribus inspirata fuit; de illius Canone, obscuritate, et multiplici sensu, necnon de variis illius editionibus, et versionibus. In secundâ verò singillatim omnes illius libros exposuimus, et examinavimus; illorum historiam, et chronologiam teximus, auctorésque et Scriptores ~~[illegible]~~ stabilivimus; necnon ea omnia, quæ adversùs illorum veritatem, et auctoritatem sive ab hæreticis, sive ab aliis quibuscumque opponuntur, eâ, quâ potuimus, claritate, et soliditate confutavimus, ac diluimus.

Hæc Tractatûs nostri de S. Scripturâ, et ejus auctoritate ratio, unde, ne veluti ad pompam comparati, verborum

numerò, et farragine quadam summè venerandum, et amplissimum auditorium nostrum obruere vele videremur, paucas hasce, quas graviores, et plausibiliores reputavimus, excerpere, ac publicæ Disputationi in præsentiarum exponere nobis placuit Theses. Faveta.

Was Was folgt muß nicht gedruckt werden

325.
~~319~~ 229.
718.

Theses Selectæ
Ex Tractatu de S. Scripturâ et ejus Autoritate.

1.

Sacræ Scripturæ nomine intelligimus librum Spiritu Sanctô inspirante, et velut dictante, conscriptum, quo continetur doctrina, et Verbum Dei hominibus propositum. Hinc S. Scriptura benè definitur, Verbum Dei Scriptum.

2.

Scriptura Sacra sic definita duplex est, Vetus scilicet, et Nova. Illa Vetus Testamentum, hæc Novum Testamentum nuncupatur. Vetus Testamentum illos Sacræ Scripturæ libros continet, qui ante Christi adventum conscripti, et vulgati fuerunt, sùntque quadraginta quinque. Novum verò Testamentum eos Sacros libros complectitur, qui post ejusdem Servatoris nostri in cœlos ascensionem conscripti ab Apostolis, et Evangelistis fuêre; sùntque viginti septem.

3.

Nullum ergò dubium, quin hi sacri ~~libri~~ Scripturæ libri sint divino autoritatis, ut potè qui divinitus Sacris Scriptoribus inspirati Deum auctorem suum prodant.

4.

Eâ autem ratione Sacros hos libros à Spiritu Sanctô Scriptoribus sacris inspiratos, et dictatos fuisse tuemur, ut ipsi res ~~eorum~~ ipsas, quæ conscribendæ erant,

illarúmque Sensum iis expressum semper quidem inspiraverit; at verba, quibus res illæ fuerunt expressæ, eorúmque compositionem, et Stylum non semper suggesserit; sed meditationi, diligentia, et ingenio Sacrorum Scriptorum interdum reliquerit.

5.

Inter varios S. Scripturæ Canones, qui olim circumferebantur, et etiammum modò circumferuntur, solus ille tenendus est, quem Ecclesia Catholica statuit; et quo universim septuaginta duo Sacrarum Litterarum libri, quadraginta quinque scilicet Veteris, et viginti septem Novi Testamenti continentur. Ad eam quippe solam spectat, Sacrorum horum librorum catalogum texere, seu Canonem definire.

6.

Quamobrem immeritò, et temere nostri Ævi Acatholici quidam à Sacrarum Scripturarum numerò rejiciendos putant libros Tobiæ, Judith, Esther, Machabæorum primum, et secundum, Sapientiæ, Ecclesiastici, Epistolas S. Pauli ad Hebræos, et S. Jacobi Apostoli.

7.

Contemnendus quoque Richardus Simonius, qui ex capite quintò Epistolæ primæ S. Joannis Apostoli istud de Sanctissimâ Trinitate testimonium,

527.

Tres sunt, qui dant testimonium in cœlo, Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus; et hi tres unum sunt, expungendum censet, atque Sancti Joannis esse negat.

8.

Ridendi autem sunt Acatholici, quod Sacram Scripturam claram ubique, et perspicuam esse prædicent; cùm tamen eam legenti illicò sit apertum, ipsam plerumque obscuram esse, et intellectu difficilem, neenon in varium sensum trahi posse.

9.

Unde germani, et genuini ~~[illegible]~~ S. Scripturæ sensûs Judex infallibilis sola Ecclesia catholica statui debet.

10.

Inter Sacræ Scripturæ græcas versiones præcipuam auctoritatem obtinet ea, quæ Septuaginta Interpretum nomen præ se fert; quamvis historiam, quæ de eadem sub nomine Aristæ cujusdam olim vulgata fuit figmentum esse non improbabiliter censeri posse arbitremur.

11.

Inter Latinas verò ejusdem S. Scripturæ editiones præcipuum sibi vindicat locum Vulgata nostra, quam jure, et meritò Synodus Tridentina præ cæteris authenticam declaravit.

O. A. M. D. G.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST